Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Советэй, Министрнүүдэй Советэй орган

Газетэмнай 1921 оной декабриин 21-hээ гарана | № 288 (14308) | 1973 оной декабриин 9, воскресени | Сэн 2 мүнгэн

[П]ОЧТАЛЬОН

[Ре]спубликымнай хото городуудта, хүдөө нютагуудта [...] оной хэблэл тараалгын хүдэлмэридэ «Союзпечатиин» [...]ствэнүүдэй, хэлхеэ холбооной отделенинүүдэй хүдэл[...]гшэд, хэблэл тарааха ниитын түлөөлэгшэд, олон [...] почтальонууд оролдосотойгоор хабаадалсаа гээд [...]он тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Совет хэблэлэй эдэбхитэд [...] болон журналнуудай үдэр бүри ургажа байhан [...] hайса мэдэдэг, ойлгодог болонхой.

[...]алай сагта габшагай hайнаар хүдэлөөд, сүлөөтэй [...] гү, али үдэшэндөө шэнэ газетэ, журнал уншаха, [...] hониниие мэдэжэ абаха дурагүй хүниие мүнөө саг[...] [...]охонь бэрхэтэй болоо. Ямаршье колхоздо гү, али [...]здо, холын нютагта ябахадаа, газетэ ба журнал [...]түй, уншадаггүй гэр бүлые олохогүйт. Зарим [...]уд 7—8, арба гаран ондоо газетэ, журнал захижа [...] байна. Эдэ бүгэдэ хадаа совет хүнүүдэй ажабайда[...] [...]улам hайжаржа, баян дэлгэр боложо байhанай, тэдэ[...] [...]ээл сурталай эрилтын улам дээшэлжэ байhанай [...] болоно бшуу.

[...]д зоной дунда хэблэл тарааха хүдэлмэри ажалшадай [...] эрилтэ хангаха асуудалай шухала хубинь болоно. [...]эhээ хүнүүдэй захиhан газетэ ба журналнуудые, бэ[...] [...]д болон бусад корреспонденцинүүдые түргөөр эзэн[...] [...]үргэжэ үгэхэ хэрэг тон ехэ удха шанартай бшуу. Энэ [...]э хото городуудта, хүдөө нютагуудта ажалладаг [...]тоото почтальонуудай үүргэ тон ехэ.

[«Ай]лшалжа байгыт, почтальон», «Почтальон—манай [...]тэй айлшан» гээд улад зоной омог дорюунаар хөө[...] [...]ые шагнахадаа, зүрхэ сэдьхэл баясамаар байдаг. [...] байха ёhотойшье. Үдэр бүри томо сүүмхэ үргэ[...] [...]тосхоной үйлсөөр үгсэжэ, уруудажа ябадаг эдэ нү[...] [...]й улад зондо ямар ехэ баяр, hонирхолтой мэдээсэл[...] [...]е асарна, дуулгана гээшэб!

[...] дээрэ балай обёормоор бэшэ аад, ехэ удха шанар[...] [п]очтальоной ажалда эдэбхи үүсхэлтэйгээр, оролдосо[...] [...]ор хандажа хүдэлдэг хүнүүд республика доторнай [...] Захааминай аймагай Михайловкын хэлхеэ холбооной [...]ениин почтальон Цыбикжап Цыденович Найданов [...] почтальонуудай тоодо ороhоор үнинэй. Энэ нүхэр [...] саг соо почтальоноор хүдэлжэ, эндэхи совхозой [...] малшадай эгээл хүндэтэй айлшанинь болонхой.

[Цы]бикжап Найданов үдэр бүри мориндоо мордожо, [...] болоhон харгыгаараа табилуулан, малшадай байра [...] зүглэдэг. Почтоёо абаашажа, эзэндэнь барюулха[...] [...]азетэ ба журналнуудта тунхаглагдаhан hонирхолтой [...]алнууд тушаа хэлэдэг, орон доторхи, республикын [...]онинуud тухай тобшохоноор хөөрэдэг заншалтай. [...]дэ хэблэлдэ захил абаха хүдэлмэридэ оролдосотой[...] [х]абаадалсадаг байха юм. Хэнэй ямар газетэ, журнал [...] дуратай байhаниие hайнаар мэдэдэг, саг соонь [...]алгайгаар дурадхадаг заншалтай. Тинмэл халаа [...]ой хүдэлмэришэдэй, илангаяа холын малшадай [...] хүндэтэй болоhон байна бшуу.

[Бар]гажанай аймагай Яарагта нютагта Х. Э. Абидуева [...] саг соо почтальоноор хүдэлжэ, олоной магтаал [...]алда хүртэнэ. Энэ нүхэр газетэ, журналнуудые, бу[...] [ко]рреспонденци саг соонь тараажа, хүн зонhоо хэб[...] [...] захил абадаг заншалтай. Ц. Цыбикдоржиева (Бэ[...]й аймаг), С. Нимаева (Хэжэнгын аймаг), Д. Баба[...] ([...]Захаамин) болон бусад олон почтальонууд оролдо[...] hайнаар хүдэлжэ, ажалшадай соёлой эрилтэ ханга[...] [...]рэгтэ хубитаяа оруулалсана. Имнэ жэшээнүүдые го[...] [...]үхэндэ, хүдөөгэй аймаг бүхэндэ оложо болохо. Энэ[...] [...]тон hайшаалтай, магтаалтай хэрэг гээшэ.

[...]этэй хамта почто зөөхэ, газетэ ба журналнуудые [...]нь түргөөр үгэхэ хэрэг нютаг бүхэндэ жэгдэ hай[...] табигданхай гэжэ хэлэхын аргагүй. Энэ хүдэлмэри [...]удай, колхоз болон совхозуудай түб hууринуудта [...]эшээр табигдаhан байгаашье hаа, харин холын за[...] [...]hуурин газарнуудта, фермэ ба гүүртэнүүдтэ дутаг[...] [...] байhаар. Зарим малшад захиhан газетэ, журнал[...] [...] 7—10 хоноhон хойно абадаг байха юм.

[Яр]уунын аймагай «Комсомольский» совхоздо ажаhуу[...] А. Дондупов хэдэн арбаад жэл соо «Буряад үнэн» [...] «Байгал» журнал захижа абадаг юм. Тэдэнэй но[...] [...]хэниие алгадгүй уншадаг, хүршэнэртөө хөөрэдэг [...]тай. Теэд байгша оной «Байгал» журналай 1-дэхи, [...] номернуудые абаагүй байгаа. Энээн тушаа тэрэ[...] [...]тахан бэшэг манай газетын сентябриин 6-най но[...] [...]толилогдоо hэн. Тус асуудалаар КПСС-эй Яруунын [...]ой пропаганда ба агитациин таhагта мэдээсэгдэhэн [...]эд ямаршье хубилалта болоогүй, нүхэр Дондупов [ж]урналнуудаа мүнөө болотор абаагүй.

[Хөө]рхэ нютагта хэдэн арбаад айл ажаhуудаг юм. Энэ [...] Хэжэнгын аймагай «Первомайский» совхозой нэгэ [...]ни болоно. Вознесеновкэ тосхонhоо Хөөрхэ хүрэ[...] [...]то автомашинаар зөөгдэдэг. Теэд заримдаа 5—7 [...] соо газетэ, журналнууд Хөөрхэдэ хүрэжэ ерэнэгүй. [...]ахэдэ, энэ жэлэй ноябриин 7-hоо 16 болотор поч[...] [м]ашина ерээгүй, газетэ ба журналнууд асарагдаагүй [...]о. Өөрынгөө захиhан «Байгал» журналай 4-дэхи [...]е мүнөө болотор абаагүйб гээд Хөөрхэ нютагай [...] Шагдарон гомдолоо мэдүүлнэ.

[Тии]мэрхүү дутагдалнууд зарим нютагуудта үшөө дай[...] [...]аар. Илангаяа холын гүүртэ, отарануудта ажалла[...] [м]алшадта газетэ болон журналнууд саг соогоо абаа[...] [...]агүй. Ажахынуудай отделенинүүдтэ почтальонууд [...]гдоhон байбашье, тэдэнэр долоон хоногто нэгэ да[...] [п]очтоёо абаашаха, үгы hаа, харгын хүнээр эльгээ[...] [...]э ябадал гарадаг гээшэ.

[Ман]ай саашадаа тэсэхээр бэшэ хэрэг. Хүн зоной за[...] газетэ, журналнууд ба бэшэгүүд дары түргэн эзэн[...] [...]ргэгдэхэ ёhотой.

[Поч]то зөөлгэ — шухала хэрэг мүн. Тиимэhээ колхоз [...]хозуудай партийна эхин организацинууд, сомсель[...] [...]удэй гүйсэдхэхэ комитедүүд почтальонуудай хүдэл[...] [...] саг үргэлжэ хинан шалгажа, хэрэгтэй болоо [...] туhаламжа үзүүлжэ байха уялгатай.

ГУРБАДАХИ ЖЭЛЭЙ

hҮҮЛШЫН ШИИДХЭХЫ ҮДЭРНҮҮД

ОЛОНОЙ ЭРМЭЛЗЭЛ

Үбэлэй hаранuudта сагаан эдеэ hаба hуулгаар билтарса hааха, бүхы адууhа малаа тобир тарганаар ондо оруулхын түлөө, социалис мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлхэ гэhэн Яруунын малшадай үүсхэлые Прибайкалиин аймагай олонхи hаалишад үнэн зүрхэнhөө hайшаан дэмжээ hэн.

Аймаг соогоо эгээн түрүүлэн, «Зырянский» совхозой Ангир нютагай фермын hаалишад энэ мүрысөөндэ эдэбхитэйгээр оролсоо юм. Энэ эбтэй эетэй ажалша шударгы коллектив гансашье мүнөө бэшэ, үнгэрhэн 1972—1973 онуудай үбэлжэлгын үедэ малшадай бүхэсоюзна социалис мүрысөөндэ оролсоод, ажалдаа hайн үрэ дүн туйлажа, СССР-эй Хүдөө ажахын министерствын, профсоюзай ЦК-гай Хүндэлэлэй грамота, мүнгэн шанда хүртэhэн байна.

Ангирай фермэдэ одоол үнэн сэхэ, ажалша бэрхэ, алтан гартай hаалишад олон. Жэшээнь, эндэхи эгээл үнинэй малшадай нэгэн Нина Степановна Шангинае абаад үзэе. Бүри залуухан басаган байхадаа, эндэ хүдэлхэеэ ерээ hэн. Тэрэ гэhээр Нина Шангина тус фермэтэй хуби заяагаа бүхөөр холбоо. Оролдосотой, үнэн шударгы ажалайнгаа түлөө хэдэн арбаад Хүндэлэлэй грамота, үнэтэ бэлэгүүдээр шагнагдаа. Энэ жэлдэ тэрээндэ Ажалай Улаан Тугай орден барюулагдаhан байна.

Мүн нүгөөдэ хүдэлмэрилэгшэд Нина Воротникова, Нина Чумакова гэгшэд баhал жэлhээ жэлдэ ехэ hү hаажа, социалис мүрысөөндэ ходо түрүү hууринуудай нэгые эзэлжэл ябадаг. Эдэ гурбан hаалишад аймаг соогоо бултанhаа урид бүри август hарада тус тустаа үнеэн бүриhөө 2000 килограмм hү hаагаад байгаа. Мүнөө жэлэй үнгэрhэн 11 hарын дүнгөөр тэдэнэр тус тустаа үнеэн бүриhөө дунда зэргээр 2450—2660 килограмм hү hаагаад байнхай.

Яруунын малшадай жэшээгээр мүрысөөндэ хам оролсожо, Ангирай фермынхид үбэлжэлгын үедэ үнеэн бүриhөө дунда зэргээр 1650 килограммhаа бага бэшэ hү hаахабди гэжэ уялга абаад, тэрэнээ нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэхын түлөө хүсэ шадалаа гамнангүй хүдэлнэ.

— Абаhан уялгаяа амжалтатайгаар дүүргэхэ арга боломжо маанадта гүйсэд бии. Жэшээнь, нёдондо үбэлжэлгын үедэ үнеэн бүриhөө 1600 килограмм hү hааха уялга абаад, тэрэнээ 49 килограммаар үлүүлэн дүүргээ hэмди. Үнгэрэгшэ үбэлдөө үбhэ тэжээл тон хомор, хүшэр хүндэ үе байгаа ха юм, — гэжэ фермые даагша В. М. Корнаков хэлэнэ.

Байгша ондо үбhэ тэжээл hураггүй элбэгээр бэлэдхэгдэнхэй. Мүнөө үнеэн бүридэ үдэрэй 6 килограмм хэршэhэн, халуун ууралда буйлуулhан hолоомо, хоёр килограмм үбhэ, 15 килограмм силос, hаагдаhан hүнэй литр бүхэндэ 400 грамм талха тарьяанай зүйл, мүн 3 килограмм хуурай hолоомо эдюулнэ. Бүхы тэжээлыень hайнаар буйлуулжа, зүбөөр хубаарилан эдюулhэнэй ашаар бүхы 160 үнеэдэйнгээ оройдоол хахадайнь hаалгагдабашье, нёдондоной энэ үеынхиhөө hураггүй ехэ hү абана. Хэрбээ үнгэрэгшэ жэлдэ энэ үедэ фермэдэ үдэрэй 400 килограмм hүн hаагдадаг байгаа hаа, мүнөө 460 килограмм hүн үдэр бүри абтана. Зарим үнеэдынь үдэрэй 18—19 килограмм hү үгэдэг.

Иигээд декабрь, январь hарада үнеэдынь олооροо тугаллажа эхилхэ юм. Тиихэдэнь hү hаали үшөөл дээшэлхэ байха гэжэ hаалишад найдамтайтаар мэдүүлнэ.

hү hаалиие эрид дээшэлүүлхын тула үхэр малай үбhэ тэжээлые hайнаар буйлуулха, шанаржуулха, тэрэниие таhалгаряагүй зөөжэ байха талаар малшад баhал ехэхэн хүдэлмэри хэнэ. Тэжээл буйлуулдаг цехтэ хүдэлдэг Г. К. Инкин, В. Л. Чумаков гэгшэдэй ажаллаhан сагтал hолоомо, талха тарьяанай зүйл таhалдаа гэжэ байдаггүй.

Фермые даагша В. М. Корнаков малшад, hаалишадайнгаа дунда социалис мүрысөө зүбөөр эмхидхэжэ шадана. hаалишан бүхэн социалис уялга абанхай. Хүнүүдэй хэhэн ажалай дүн үдэр бүхэндэ гаргагдажа байдаг. hара бүхэндэ мүрысөөнэй дүн согсологдожо, хэнэй түрүүлhэн, хэнэй гээгдэhэниие тодорхойлдог.

Нэгэ хүсэл эрмэлзэлтэй, эбтэй эетэй имнэ коллективэй хэлэhэндээ хүрэхэ, зориhоноо дүүргэхэ байhанданиь гүйсэд этигэмээр. hаяхан тус фермынхид Россин Федерациин мал ажалай түрүүшүүлэй зүблөөндэ хабаадагшадай Хандалга-бэшэгтэй танилсаад, ажалаа улам hайжаруулха, шэнэ амжалта туйлахын түлөө тэмсэхэ гэжэ шиидэ.

К. МОЛЧАНОВ,
«Прибайкалец» газетын хүдөө ажахын таhагые даагша.

ОЛЬГА САНГАДИЕВА... Баргажанай аймагай Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой хонишон Ольга Энхеевна олон жэлэй туршада хонин ажалда хүдэлхэдөө, жэлhээ жэлдэ үндэр дүнгүүдые харуулдаг. Ольга Сангадиева Ленинэй болон «Хүндэлэлэй тэмдэг» орденуудаар шагнагдаhан юм.

Хэжэнгын аймагай хонишодой уряае түрүү хонишон халуунаар дэмжээд, энэ жэлэй үбэлжэлгые эрхим hайнаар үнгэргэхэ гэhэн эрмэлзэлтэйгээр мүнөө хүдэлжэ байнхай.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: республикын түрүү хонишон О. Э. Сангадиева.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

УЯЛГАЯА ШЭНЭЛБЭД

Ленинэй орденто локомотив-вагон заhабарилгын заводой коллектив юhэдэхи табан жэлэй гурбадахи, шиидхэхы жэлэй даабари болзорhоонь урид дүүргэхэ гэhэн бүхэсоюзна мүрысөөндэ оролсоод, эдэбхи үүсхэлтэйгөөр хүдэлжэ байна. Эндэхи зэд шудхалгын цехэй коллектив жэлэйнгээ даабари декабриин 25-да дүүргэхээр уялга абаhан юм. Энэ зорилгоёо бэелүүлхын тула тэдэнэр яhала оролдоо.

Зэд шудхалаашад Ю. М. Мусыхин, Н. А. Абзаев, М. Б. Мункуев гэгшэд халаан бүриингөө даабари 25—30 процентээр үлүүлэн дүүргэжэ, хододоо hайн шанартай продукци гаргадаг болонхой. Зэдээр шудхагдаhан детальнуудые сэбэрлэдэг мэргэжэлтэд К. Г. Ситисов, П. А. Хахалев болон бусад мүн лэ оролдосотой hайнаар хүдэлнэ. Энэ түрүү хүдэлмэришэдэй оролдолго шадабариhаа боложо, hара бүриин даабари үлүүлэн дүүргэгдэдэг. Электровоз болон тепловозуудта хэрэглэгдэдэг детальнууд ехээр бүтээгдэдэг болоо.

Зэд шудхалгын цехэй коллектив байгша онойнгоо даабари ноябриин 20-до дүүргэжэ, жэлэй дүүрэтэр үшөө 320 тонно продукци бүтээн гаргахаар шэнэ уялга абаба.

З. РОНСКАЯ,
Ленинэй орденто ЛВРЗ-гэй ажалай болон салин хүлhэнэй таhагай инженер.

ТАШАЛАНГАЙ МАЛ ТАРГАН

XXI партсъездын нэрэмжэтэ колхозой үхэршэд гүрэндэ тарган шахамалнуудые олоор тушааха талаар аймаг соогоо нилээд дүршэлтэй болонхой юм. Эндэхи малшадай ажал хэрэг тухайнь тобшохоноор хөөрэжэ үгэмөөр. Мал шахан таргалуулдаг гүүртэ колхозой түб Ташалан тосхондо оршодог. Колхозой бэрхэ малшадай нэгэн Дмитрий Тихонович Мисайлов эндэ ажаллана. Дүй дүршэлтэй үхэршэн харууhалжа байhан бүлэг шахамалнуудаа дулаан байрада байлгажа, мэргэжэлтэдэй табиhан рационой ёhоор тэдэнээ эдеэлүүлнэ.

Дмитрий Тихонович хашарагуудаа бүри эртэ намар байлгажа, тус бүридэнь сүүдхын туршада 3 килограмм талха тарьяанай зүйл, рационой хэмжээгээр кукурузын набша намаа, горох, обёосой холисо хэршэжэ эдюулдэг заншалтай. hара шахуу имнэ тэжээл үгэhэнэйнгөө удаа үхэршэн тэжээлэйнь рацион hэлгэнэ. Шахамал бүридэ үдэрэй туршада 8—9 тэжээлэй эдиницэ хүртэнэ. hайхан үбhэн, зеленко, бурдууг үгтэдэг. Мүн шахагдажа байhан хашараг бүхэн халуун ууралда дэбтээгдэhэн обёосой hолоомо нормогүйгөөр эдинэ.

Ажахын бэрхэ үхэршэн зунай туршада габшагай бэрхээр ажаллажа гараа гэжэ онсо хэлэхэ хэрэгтэй. Тэрэнэй бэлэдхэлэй пунктда ябуулhан 53 хашараг тус бүридөө 371 килограмм татажа, бултадаа «тарган» гэhэн сэгнэлтэтэйгээр абтаа. Зунай шэмэтэй ногооной хаhада нүхэр Мисайлов харууhалжа байhан хашараг бүриингөө шэгнүүрые сүүдхын туршада 1250 грамм нэмээжэ, малшадай дунда дэлгэрhэн социалис мүрысөөндэ эрхимлэжэ гараба.

Тус ажахы хүндэ шэгнүүртэй тарган мал гүрэндэ олоор тушаагшанай ашаар нилээд олзотоо. Мяханай комбинат ябуулhан шахамал бүхэниинь 600—700 түхэригтэ хүрөө гэхэ гү, али 170 түхэриг сэбэр олзо оруулаа. Нэмэгдэжэ абтаhан мяханай центнер бүхэнэй өөрын үнэ сэн 75 түхэриг 20 мүнгэндэ хүрөө.

Мал шахан таргалуулдаг Ташалангай гүүртэдэ мүнөө үедэ 200 хашараг эдеэлүүлэгдэнэ. Тэдэнэй 84-ниинь байгша оной дүрбэдэхи кварталда тушаагдаха юм. Үхэршэн харууhалжа байhан шахамал бүриингөө шэгнүүрые сүүдхын туршада 1000 граммаар нэмээнэ.

— Манай коллектив хэлэhэн үгэдөө хүрэхын тула бүтээжэ байhан ажалаа эмхи гуримтайгаар ябуулхые оролдоно. Гүрэндэ тушааха хашараг бүриингөө шэгнүүрые 415—420 килограммда хүргэхэ зорилго урдаа табинхайбди,— гэжэ гүүртые даагша Михаил Изотович Бутков хөөрэнэ.

Эндэхи үхэршэд хэжэ байhан ажалдаа анхаралтайгаар хандажа, абаhан социалис уялгаяа нэрэтэй солотойгоор дүүргэхын тула бүхы шадабари, мэргэжэлээ гаргана гэжэ эндэ онсо тэмдэглэхэ шухала. Малшад шахамалнуудтаа үгтэхэ тэжээлээ гүйсэд буйлуулжа эдюулнэ.

Хэдэн үгөөр малшадай түлөөhэн тухай тогтоё. Үхэршэд хаража байhан бүлэг малайнгаа центнер шэгнүүр бүридэ 6 түхэриг 37 мүнгэ, гүрэндэ тушаагдаhан 1 центнер мяханай түлөө 1,5—2 түхэриг абана. hайнаар ажаллаhан үхэршэн hарын туршада 163—150 түхэриг салин абана.

hаяхан Хэжэнгын аймагай ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэд болон мэргэжэлтэд эндэ ерэжэ, малшадай дүй дүршэлтэй танилсаба. Хүршэ аймагhаа ерэhэн айлшад — Ташалангай малшад ажалаа хайшан гэжэ эмхидхэнэб, ямар байра байдалтайб гэжэ мэдэжэ абаа.

— Бүтээжэ байhан ажалдаа оролдоод, ханалгатайгаар хандадаг малшад hайн үрэ дүн туйлажа шададаг гэжэ хэндэшье мэдээжэ. Оролдосотой бэрхэ үхэршэдэй дүй дүршэлтэй танилсаад байхадаа, мэдэжэ, хараhан юумэеэ өөhэдынгөө ажахынуудта зүбөөр эмхидхэхые оролдохо зэргэтэйбди. Хойто жэл манда шахамалнуудай түгэс оньhожоруулагдаhан байра түхеэрэгдэхээр хараалагдана. Энэ шухала хүдэлмэридэ дүй дүршэлтэй, ажалдаа үнэн сэхээр хандадаг хүнүүдые үхэршэнөөр томилжо, гүрэндэ мяха тушааха даабарияа нэрэтэй солотойгоор дүүргэхын тулада бүхы арга боломжоёо хэрэглэхэбди, — гэжэ Худанай совхозой директор Цырендоржо Намдалович Лодоев айлшадай зүгhөө үгэ хэлэхэдээ, эндэхи малшадые найдуулаа.

С. ТЮЛЮКИН.
Загарайн аймаг.

Р. Галлетэй Н. В. Подгорный уулзаба

Советскэ Союзда албанай хэрэгээр ерээд байhан Франциин зэбсэгтэ хүсэнүүдэй министр Робер Галлетэй СССР-эй Верховно Советэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Н. В. Подгорный Кремль соо декабриин 7-до уулзаба.

Совет-француз харилсаа холбоо саашадань хүгжөөн бэхижүүлхэ асуудалнууд хани ёhоор үнгэрhэн хөөрэлдөөнэй үедэ зүбшэн хэлсэгдээ.

СССР-эй Оборонын министр, Советскэ Союзай Маршал А. А. Гречко, СССР-эй Зэбсэгтэ хүсэнүүдэй Генеральна штабай начальнигай нэгэдэхи орлогшо армиин генерал Н. В. Огарков, тэрэшэлэн Францаhаа Советскэ Союзда байдаг элшэн сайд Ж. Вимон хөөрэлдөөндэ хабаадалсаа.

(ТАСС).

ДЭЛХЭЙ ДЭЭРЭ ЭБ НАЙРАМДАЛ БА ЗОЛ ЖАРГАЛ ХАНГАХЫН ТҮЛӨӨ

Эб найрамдалда дуратай хүсэнүүдэй Бүхэдэлхэйн конгрессэй хүдэлмэриин дүнгүүдтэ, Европодохи аюулгүй байдалай ба харилсаа холбооной талаар Советскэ комитедэй зорилгонуудта зорюулагдажа, тус комитедэй пленум декабриин 7-до Москвада болоо.

Комитедэй түрүүлэгшэ, СССР-эй Верховно Советэй Союзай Советэй Түрүүлэгшэ А. П. Шитиков пленум дээрэ элидхэл хээ. Эб найрамдалда дуратай хүсэнүүдэй Москвадахи Бүхэдэлхэйн конгресс уласхоорондын угаа ехэ удха шанартай байгаа гээд тэрэ онсолон тэмдэглээ. Бүхы арадуудай эб найрамдал ба аюулгүй байдал хамгаалха тухай хүсэтэ үгэнүүд энэ трибунаhаа сууряатан дуулдаа, шахардуу шанга байдал саашадань hуларуулхын түлөө, империализмда, хархис хүсэнүүдтэ, дайнда эсэргүүсэн тэмсэдэг эб найрамдалда дуратай бүхы хүсэнүүдые нягтаар жагсаахын түлөө тэмсэхэ уряанууд табигдаа.

Бүхэдэлхэйн конгресс хадаа газарай бүмбэрсэг дээрэхи эб найрамдалда дуратай хүсэнүүдые нягтаар жагсааха хэрэгтэ шэнэ шата боложо үгөө гээд элидхэлшэ, пленум дээрэ үгэ хэлэгшэд тэмдэглээ. Тус хуралдаан дээрэ КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Л. И. Брежневэй хэлэhэн үгэ Конгрессэй хүдэлмэриин амжалтатайгаар үнгэрэлгэдэ тусгаар удха шанартай байгаа гээд үгэ хэлэгшэд онсолон тэмдэглэhэн байна.

Эб найрамдалда дуратай хүсэнүүдэй Бүхэдэлхэйн конгрессэй дүнгүүдые, тэрэнэй баталан абаhан документнүүдые пленумдэ хабаадагшад ехээр hайшаагаа, эдэ шиидхэбэринүүдые дүүргэхэ хэмжээнүүдые хараалаа. Европодохи аюулгүй байдалай ба харилсаа холбооной талаар зүблөөнэй хоёрдохи шатые амжалтатайгаар дүүргэхын түлөө тэмсэжэ байhан олониитын хүдэлөөнүүд болон эмхинүүдтэй барисаагаа болон харилсаа холбоогоо бэхижүүлхэ замууд тодорхойлогдоо.

(ТАСС).

[КП]СС-эй ЦК-да ба СССР-эй [МИ]НИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДТЭ

[1]957 он хүрэтэр тараагда[...] гүрэнэй урьhаламжануу[...] облигацинуудые болзор[...] урид түлэхэ тухай [КПС]С-эй XXIV съездын [...]дэбэринүүдые, мүн [СС]СР-эй арадай ажахые [1971]—1975 онуудта хүгжөө[...] [г]үрэнэй табан жэлэй тү[...] [т]ухай» СССР-эй хуулиие [...]элтэ болгон, «Хүн зо[ной] гарта байhан гүрэнэй [урьh]аламжануудай облига[ци]удые түлэхэ тухай» тог[тоол] КПСС-эй ЦК, СССР-эй Министрнүүдэй Совет [...]ба.

[Об]лигацинуудые түлэлгэ 1948 оной гүрэнэй 2 процентнэ урьhаламжаhаа эхилхэ гэжэ тус тогтоолоор хараалагданхай. Энэ урьhаламжын облигацинууд 1974 ба 1975 онуудта жэл бүхэндэнь 1 миллиард түхэригөөр түлэгдэхэ. Облигациие түлэхэ нэгэдэхи тираж 1974 оной декабрьда болохо байна.

Хүн зоной гарта байhан гүрэнэй урьhаламжануудай облигацинуудые саашаданиь түлэлгэ эдэ урьhаламжануудай гаргагдаhанай ёhоор удаа дараалуулан түлэгдэхэ юм.

[СС]СР-эй Уран [зур]аашадай холбооной [прав]ленинин пленум

[СС]СР-эй Уран зураашадай [холб]ооной правлениин хоёр[...] пленум Москвада де[кабр]иин 7-до нээгдэбэ. [СССР-эй] уран hайханай фон[д...] [...]ажал ябуулгатай холбоо[...] асуудалнууд, тэрэшэлэн [...] ондо холбооной хэhэн [хүдэл]мэриин дүнгүүд зүб[...] хэлсэгдээ, ерэхэ жэлдэ хэхэ хүдэлмэриин түсэбүүд баталагдаа.

М. Б. Грековэй нэрэмжэтэ медальнууд бүлэг уран зураашадта пленум дээрэ барюулагдаhан байна.

Пленум хадаа Украинын, Казахстанай, Литвагай уран hайханай фондынуудай ажал ябуулгые зүбшэн хэлсээ, СССР-эй уран hайханай фондын хүдэлмэриин саашанхи хараа замые тодорхойлоо.

(ТАСС-ай корр.).

[СӨ]ЁЛОЙ ХАРИЛСАА ХОЛБОО БЭХИЖҮҮЛХЭ

[УЛ]ЬЯНОВСК. (ТАСС-ай [корр.]). Хүдөө нютагуудта [соёл]-шефскэ хүдэлмэри [...] талаар республика, [...]р ба областной комис[...] [...]дай түрүүлэгшэнэрэй [...]союзна зүблөөн эндэ бо[...] декабриин 7-до дүүрэ[...] [Г]ород ба хүдөөгэй хоо[...] [...] соёлой холбоо бари[...] саашадань хүгжөөхэ ба [...]үүлхэ хэрэгтэ энэ зүб[лөөн] зорюулагдаhан юм. Ис[...] [...]ын ажал ябуулагшад [...] уран hайханай бүл[...] артистнуудтай харилсаа холбоогоо hүүлэй үедэ үргэнөөр хүгжөөгөө гээд элидхэлшэ — Соёлой хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай ЦК-гай түрүүлэгшэ М. В. Пашков онсолон тэмдэглээ.

Хэдэ хэдэн республика, хизаар болон областьдо шефскэ хүдэлмэри үшөөл дутамагаар хүгжөөгдэнэ гэжэ тэмдэглэгдээ. Хүдөөгэй хүн зониие соёлой талаар хангалга hайжаруулха хэмжээнүүдые зүблөөндэ хабаадагшад хараалаа.

САГ ОШОО, ШАМДАХААР БОЛОО

Ороохо тарьяанайнгаа үрэhэ хүрэнгэ саг соонь сэбэрлэжэ, тарилгын шанарта хүргэхэ гээшэ ажахынуудай гол зорилго болоод байна. hүүлэй мэдээн дээрэhээ харахада, республикымнай колхоз, совхозууд ниин байгаа үрэhэнэйнгөө тарьяа сэбэрлэжэ, тарилгын шанарта хүргэхэ хүдэлмэреэ сагай дулаанда hайнаар ябуулаагүй дээрэhээ хараалагдаhан түсэбөө дүүргэжэ шадабагүй.

Байгша ондо баян ургаса хуряажа амжаhан Хурамхаанай аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой тарьяашад ороохото ургамалнуудайнгаа үрэhэ сэбэрлэжэ хааха ажалаа саг соонь эмхидхээгүй байжа, обёосой 5.500 центнер хүрэнгэ бог буртагhаа илгажа үрдибэгүй. Тиихэдэ 6.580 центнер шэниисэ «ОС-4,5» түхэлэй машинаар сэбэрлэгдэбэшье, халhа, мэхиинэhээ hалгаагдаагүй, тарилгын шанарта хүргэгдөөгүй үлэшөө. «Прибайкалец» колхоз хараалагдаhан даабаряа 85 процентдэ хүргэбэ. Теэд эндэ 275 центнер горохой үрэhэн муу шанартайгаар сэбэрлэгдэhэниинь элирүүлэгдээ. Гадна Мухар-Шэбэрэй аймагай «Забайкалец», Захааминай аймагай Харацайн, Михайловкын, Хэжэнгын аймагай Худанай, Хориин аймагай Үдын, Хурамхаанай аймагай Дэрээнэй совхозуудта ороохо тарьяанай үрэhэ хүрэнгэ тарилгын шанарта хүргэхэ хүдэлмэри муугаар эмхидхэгдэжэ, түсэбынь дүүргэгдэбэгүй.

Тиихэдэ зарим ажахынууд үрэhэнэй ороохо сэбэрлэхэ оньhон түхеэрэлгэнүүдтэй байбашье, ажалаа гуримгүйгөөр эмхидхэжэ, бүхы хүдэлмэреэ унжагайруулаа. Жэшээлбэл, Мухар-Шэбэрэй аймагай «Одон» совхоздо бүхыдөө үрэhэндэ хаагдаhан 14632 центнер ороохоной оройдоол 5900 центнерынь сэбэрлэгдээ. Тэрэнэй 3000 центнер хүрэнгын гурбанай нэгэ хуби тарилгын шанарта хүргэгдөөгүй байба. Харин үлэгшэ үрэhэеэ сэбэрлэжэ хадагалха талаар хүдэлмэреэ хүсэд hайнаар эмхидхээгүй зандаа. Энэ ажалаа түргэн болзорто, hайн шанартайгаар бүтээхын тула ороохо илгажа сэбэрлэхэ бүхы техникээ hаадгүйгөөр хоёр халаанда хүдэлгэхэ шухала. Тиихэдэ ажахынуудай агрономууд энэ хүдэлмэриин ябаса нариинаар шалгажа байха зэргэтэй. Хэрбээ муугаар сэбэрлэhэн байгаа hаань, хоёрдохи сэбэрлэлгынь гаргашые зэмэтэй хүндэнь тохохо хэрэгтэй. Тиихэдэ олохон аймагуудта 1-II классай үрэhэ бэлдэхэдэ, нэмэлтэ түлбэри түлэдэггүй байhаар.

Тэрэнhээ гадна зарим ажахынуудай агрономууд үрэhэнэй хэр сэбэрлэгдэжэ байhаар hонирходоггүй, шанарыень тодоруулха талаар ямаршье оролдолго гаргадаггүй, гүрэнэй инспекциин хүдэлмэрилэгшэдые хүлеэжэ байдаг заншалтай. Тусхайлан хэлэбэл, Баргажанай аймагай колхоз, совхозуудай агрономууд жэл бүри гүрэнэй үрэhэнэй инспекциин хүдэлмэрилэгшэдые хүлеэжэ hуудаг заншалтай. Мүнөө энэ аймагта 10 мянган центнер үрэhэн шалгагдаагүй байна. Энээниинь hайн мэдэжэ байбашье, хүдөө ажахын управлениин главна агроном ямаршье хэмжээ абанагүй. Мүн «Прибайкалец» колхозой главна агроном нүхэр Бакиров гүрэнэй үрэhэнэй инспекциин хүдэлмэрилэгшэдые хүлеэжэ мүнөө хүрэтэрөө hула hууhаар.

Олохон аймагуудай ажахынуудта хүрэнгын ороохон сэбэрлэгдэжэ шалгагдаагүй байна. Байгша оной үрэhэнэй тарьяан урдынхиhаа нойтон, хүсэд эдеэшээгүй, ургаха шадалаар муу гэжэ тэмдэглэлтэй. Тиимэhээ ажахы бүхэн ороохоёо сагай дулаанда түргэн сэбэрлэжэ, тарилгын шанарта хүргэхэ болоно.

hүүлэй мэдээн соохоо харахада, Бэшүүрэй, Загарайн, Улаан-Үдын, Сэлэнгын, Түнхэнэй аймагуудта үрэhэнэйнь тарьяан шииг нойто ехэтэй байна. Ушарынь гэхэдэ, эдэ аймагуудай ажахынууд ороохо хатааха түхеэрэлгэтэйшье hаа, хүсэд хэрэглээгүй. Теэд үбэлэй хүйтэндэ энэ үрэhэниинь бүхыдөө гэмтэжэшье магад шуу.

Мүнөө республика доторнай 1-II классай үрэhэн тон багаар бэлэдхэгдээ. Тиимэhээ ойрын үдэрнүүдтэ энэ хүдэлмэреэ дахин hэргээжэ, сагай дулаанда эмхитэйгээр ябуулбал hайн бэлэй.

В. ТАРАСОВА,
гүрэнэй республикын үрэhэнэй инспекциин начальник.

КПСС-эй XXIV съездын шиидхэбэри бэелүүлхын түлөө

ТҮРҮҮШЫН АЛХАМ

Хоринн аймагай Анаагай совхоздо ажахын тоосооо нэбтэрүүлгын зарим тэды дүнгүүд тухай

Хүдөө ажахын бүхы үйлэдбэрине саашадань улам ашаг үрэ ехэтэй болгохо, арьбалалта, алмалта хэхэ гуримые наринаар сахиха, хамтын мүнгэ, зөөри хэрэгсэлые эзэн бусаар, һалан задагайгаар гаргашалха ябадалые усадхахын тула манай ороной бүхы совхозуудые ажахын тоосоондо ойрын жэлнүүдтэ оруулха гэжэ КПСС-эй XXIV съездын шиидхэбэринүүд соо хараалагданхай.

Һүүлэй жэлнүүдтэ республикын олохон совхозуудта ажахын тоосооной гурим нэбтэрүүлэгдэжэ эхилээ. Жэшээнь, Хоринн аймагай томохон ажахынуудай нэгэн— Анаагай совхоз үйлэдбэриингөө гол һалбаринуудые — һаалиин фермэнүүд, машина, трактор заһабарилгын мастерской, тракторно-таряан ажалай бригадануудые ажахын тоосоондо оруулһан байна.

Нэн түрүүн совхозой дирекци, пар[illegible]м, экономистнууд түрүүтэй ажахын тоосоондо ороһон колхоз, совхозуудай дүй дүршэлые наринаар шэнжэлжэ, өөһэдынгөө арга боломжо, мүн ойрын жэлнүүдтэ эдеэ хоолой зүйлнүүдые абаха түсэбые харалсажа, үйлэдбэриин участок, бригада, фермэ, отара бүхэндэ ажахын тоосооной даабари табижа үгөө.

Жэшээлхэдэ, тракторно-таряан ажалай бригадануудые ажахын тоосоондо оруулаад байхадаа, түрүүн технологическа карта зохёожо, тэрээн соогоо ямар бригада хэды шэнээн гектарта таряа тариха, ямар хэмжээнэй ургаса абахаб, бүхыдөө хэды шэнээн таряа тэжээл суглуулхаб гэжэ тодорхойлбо. Тэрэнэйнь үндэһөөр эдэ бүхы хүдэлмэрине хаһа саг соонь хэхын тула хэды шэнээн, ямар техникэ хэрэгтэйб гэжэ тоолоҗо гаргаа. Бригада бүхэндэ хэды шэнээн хүдэлмэри хэжэ, ямар гаргаша хэхэб гэжэ тусхай лимит табижа үгэбэ. Тэрээн соонь ажалай түлөөһэндэ, техникын тоһо, түлишэ, заһабарилгын запасной часть гэхэ мэтые хэрэглэлгэдэ хэды шэнээн зөөри гаргагдахаб гэжэ харуулаа. Энээнһээ гадна, механизатор бүхэнэй хэхэ хүдэлмэриин даабари, гаргашын лимит баһал табигдажа үгтэдэг юм.

Ажалдаа һайн үрэ дүн туйлаһанай, үндэр баян ургаса абаһанай, зөөри хэрэгсэл алмаһанайнь түлөө хүнүүдые урмашуулха хэмжээнүүд тодорхойлогдонхой.

Баһал энээн шэнги ажахын тоосоондо ороһон хонишодой бригадануудай ажал баһал иимэрхүүгээр эмхидхэгдэнэ. Бригада бүхэндэ хурьга абаха, тэдэнэй шэгнүүрые нэмээхэ, нооһо хайшалха тодорхой даабари үгтэдэг. Мүн бригада бүхэн ажалай түлөөһэндэ хэды шэнээн мүнгэ гаргахаб, үбһэ тэжээл бэлэдхэлгэдэ, хонидой байра, зэр зэмсэг хэрэглэлгэдэ, бусад сэхэ гаргашада хэды шэнээн мүнгэ зөөри гаргахаб гэжэ лимит соонь харуулагданхай байдаг.

Хэнэйшье мэдэһээр бригада, фермые ажахын тоосоондо оруулхынь оруулаад, тэдэнэй хэһэн хүдэлмэриин дүн хаһа сагтань сэгсэлжэ, даабаряа хэр дүүргэнэб, дүүргээгүй һаа, ямар шалтагаанаар дүүргээгүйб, гаргашынгаа лимидые хэр сахижа байнаб, үлүү гаргаша хэнэгүй гү гэжэ хинан шалгажа байгаагүй һаа, эсэстээ энээнһээ мүртэй үрэ гарахагүй. Ажахын тоосоон миил хооһон саарһан болоод һалаха бшуу.

Ажахын тоосооной үшөө нэгэ шухала талань юуб гэхэдэ, һайн үрэ дүн туйлаһан, мүнгэ, зөөри, хэрэгсэл алмаһан, арьбалһанай түлөө хүнүүд бодотоор урмашуулагдана. Тиигэжэ тэдэнэр шадаал һаа, үлүү гаргашагүйгөөр ехэ продукци абахын түлөө тэмсэнэ ха юм.

Гансахан байгша оной дүнгөөр хаража үзэхэдэ, Анаагай совхоздо продукци абаха даабаряа үлүүлэн дүүргэһэнэйнь түлөө хонишодто ажалайнь гол түлөөһэн дээрэ 7.230 түхэриг нэмэжэ үгтөө. Эрхим хонишод О .Т. Тагаров, Г. Д. Доржиева, З. Ш. Жамсаранова, Ц. Д. Чимитов гэгшэд зуун эхэ хониин бүриһөө түсэбһөө 85 хурьга абаха аад, 98—100 гаран хурьга түлжүүлжэ, тус тустаа 1.000 түхэриг нэмэлтэ түлөөһэ абаһан байна. Зарим хонишодынь ажалай нэмэлтэ түлөөһэндэ 10—15 хурьга абаа юм.

Эдеэ хоолой зүйлнүүдые гаргаша багатайгаар аад, ехээр абажа, сэбэр ашаг олзо горитойгоор оруулха гээшэ ажахын тоосооной гол эрилтэ болоно.

Гэхэтэй хамта Анаагай совхоздо эдеэ хоолой зүйл, илангаяа адууһа малнаа абтадаг продуктнуудай өөрын үнэ сэн үшөөл ехэ байһаар. Хэрбээ 1971 онһоо хойшо эндэ абтаһан орооһо тарянай ургасын өөрын үнэ сэн зарим тэды хямдаржа байхадань, харин абтаһан үхэрэй мяханай өөрын үнэ сэн эрид дээшэлһэн байна. Жэшээнь, 1971 ондо абтаһан үхэрэй мяханай центнер бүхэнэй өөрын үнэ сэн 145 түхэригтэ байгаа һаа, 1972 ондо тэрэнь аяар 196 түхэригтэ хүрэтэрөө үнэтэй болоо. Байгша ондо абтаһан үхэрэй мяханай центнерын баһал 166 түхэригһөө үлүүтэй болохоор хүлеэгдэнэ.

Һүүлэй жэлнүүдтэ эндэ ходо ган гасуур болоҗо, үбһэ тэжээл бага абтаад, схэнхидээ ондоо тээһээ асарагдаһан тэжээл малда эдюулэгдэһэнһээнь болоҗо, үхэрнүүдэй шэгнүүр дээшэлүүлхэдээ гаргаша ехээр хэгдэһэнһээ болоҗо, мяханиинь үнэтэй болоо. Мүн энэл шалтагаанһаа хониной мяханай, нооһоной, һүнэй өөрын үнэ сэн баһал ехэ болоно.

Саашадаа абтаһан продукциин өөрын үнэ сэнгые хямдаруулхын тула адууһа малда үбһэ тэжээл элбэгээр бэлэдхэдэг болоҗо, тэрэнэй үндэһөөр малай ашаг шэмые эрид дээшэлүүлхэ, абтаһан продукциин единицэ бүхэндэ шадаал һаа бага гаргаша хэхын түлөө тэмсэхэ шухала болоно.

Һүүлэй жэлнүүдтэ совхозой эрдэмтэн, агроном В. П. Осиповой оролдосотой ажалай ашаар тус ажахыда таряалан, сабшалангай ургаса дээшэлүүлхэ талаар бага бэшэ хүдэлмэри хэгдэжэ байна. Илангаяа хүсэд хүрэхэ өөрын үрэһэ хүрэнгэ бэлдэдэг болоод ,минеральна үтэгжүүлгэ горитойгоор гаргажа, таряалангай ургасые гектарай 3,5—4 центнерээр дээшэлүүлжэ шадаа. Минеральна үтэгжүүлгэ жэл бүри оруулжа байһан газарта үбһэ ногооной ургасашье харaa байса дээшэлнэ. Жэшээнь, Шэбэрэй үбэр гэжэ газарта 1971 ондо гектарай 7,6 центнер абтаһан һаань, нёдондо минеральна үтэгжүүлгэ оруулжа, тэндэһээ гектарай 8,5 центнер үбһэ абаа. Жаргалантала 86 гектар сабшалангай га бүриһөө урдань 11.7 центнер үбһэн хуряагдадаг һаа, мүнөө эндэһээ гектар бүхэнһөөнь 14—15 центнер үбһэн гарана.

Эдэ бүгэдын ашаар һүүлэй хоёр жэлэй туршада совхоз ниитынгээ адууһа малда үбһэ тэжээл яһала горитой бэлэдхэдэг болонхой. Хэрбээ нёдондо совхоз бүхыдөө 28 мянган центнер үбһэ, 4.500 центнер сенаж бэлэдхэһэн һаа, байгша ондо 36,6 мянган центнер үбһэ хуряагаад, 5.370 центнер сенаж дараа.

Саашадаа бүхы малаа үбһэ тэжээлээр гүйсэд хангахын тула совхоз тодорхой хэмжээнүүдые абажа байна. Хоёрдохи, гурбадахи отделенинүүдтэ 130 гектарта удаан хэрэглэгдэхэ һайжаруулагдаһан бэлшээри бии болгогдожо, гектар бүридэ 3 центнер тухай минеральна үтэгжүүлгэ оруулагдаа. Үнгэрэгшэ зундаа ДДН-70 түхэлэй түхеэрэлгөөр тэрэнээ уһалжа, урдань мүртэй ургасын абтадаггүй байһан газарһаа 600 центнер үбһэ хуряагаа. Ерэхэ жэлдэ тэндэ үнеэд оруулагдажа бэлшээгдэхэ юм.

Адууһа малай ашаг шэмые дээшэлүүлхын тула үүлтэрыень һайжаруулха хэмжээн абтана. Үсхэбэридэ табигдаха малые багаһаань илгажа, зүбөөр харууһалха, эдеэлүүлхэ, үнеэд, эхэ хонидые имагтал искусственна аргаар үрэжүүлдэг болохо тушаа зарим хэмжээн абтажа байнхай.

Үйлэдбэриин һалбаринуудта ажахын тоосоо нэбтэрүүлхэ талаар бүхы юумэн хэгдэшоо, эндэ ямаршье дутуу дунда юумэн үгы гэхын аргагүй. Илангаяа ажахы дотор экономическа хүдэлмэри эрид һайжаруулха, бригада, фермэнүүдые тодорхой нарин шэглэл мэргэжэлтэй болгохо, үйлэдбэриин хүтэлбэрилгые улам нарижуулха талаар совхоздо хэхэ юумэн үшөөл ехэ. Ниитын зөөрине ехэ, багашье һаань алмаха, арьбалхын түлөө тэмсэл эндэ үшөөл һула байһаар.

Тус совхоздо ажалай түлөөһые нарядгүйгөөр үгэдэг гурим хэрэглэгдэдэг болоодүй. Тиимэһээ мүнөө нарядуудые шалгаха, сэгсэлхэ, тоолохо хүдэлмэри оньһон аргаар хэгдэнэ. Мүн хүнүүдэй салин тоолоҗо гаргаха, гүрэнэй банктай тоосохо документ, мүнгэнэй жасын орошо, гараша, шофёрнуудай хэһэн ажалай замай хуудаһа гэхэ мэтые тоолохо хүдэлмэри оньһожоруулагданхай.

Саашадаа совхозойхид ажахынгаа тоосоое улам нарижуулан гуримшуулжа, үйлэдбэридэ түрүү технологи, шэнэ оюл аргануудые үргэнөөр хэрэглэхэ, бүхы ажалые зүбөөр эмхидхэхэ талаар үшөөл ехэ юумэ хэхэ байһаниинь лабтай.

И. ЗАНГЕЕВ,
республикын хонин һүрэг үсхэбэрилдэг совхозуудай трестын главна экономист.

ЭМХИТЭЙГЭЭР ЭХИЛЭЭ

...Ажалай үдэр дүүрэбэ. Боро хараан аргаахан бууна. Түрүүлэгшын кабинедэй сонхонууд гэрэлтэй.

Мүнөө үдэшэ экономическа һуралсалай түрүүшын хэшээл эхилхэнь. Александр Алексеевич хэшээлдэ бэлдэжэ байна. Хэрэглэхэ ном, конспектэе шалгана, дахин дахин уншана. Ехэл бодолгодо абтанги.

Александр Алексеевич Шатов үнинэй пропагандист юм. Хэн мэдэхэб, магад тиимэ дүй дүршэлтэй хадаа иимэ анхаралтайгаар бэлдэнэ гү? Хэшээлдээ бэлэн болоһоноо мэдэхэдээ һууриһаа бодожо, тамхилна.

Үдэшын 7 час. 16 хүн хэшээлдэ сугларба. Тэдэнэй 10-ниинь коммунист. Мэргэжэлтэд, механизаторнууд, бухгалтериин хүдэлмэрилэгшэд. Һаалишадшье бии. Эрдэм һургуулиараа илгаатайшье һаа, һуралсалдаа булта оролдосотойгоор хандадаг. Дээдэ һургуулитай гурбан хүн, хажуугаарнь эхин һургуулитайшье зон бии. Тиимэһээ хэшээл үнгэргэхэнь бэлэн бэшэ. Хэшээлээ бултанай һонирхомоор болгохын тулада хэды ехэ дүй дүршэл, дадал шадабари хэрэгтэй гээшэб?

Александр Алексеевич темэ бүхэниие һонирхолтойгоор, хүн бүхэнэй ойлгохоор хөөрэжэ үгэдэг юм. Колхозой түрүүлэгшын хэхэ юумэн олон аабдаа. Теэд Александр Алексеевич хэшээлдээ бэлдэхэ саг олоод лэ байдаг.

Һуралсагшадай үзэжэ байһан темээ тодоор ойлгохынь тула тэрэ элдэб арга хэрэглэнэ. Темэ бүхэниие нэгэ янзаар хөөрэхэ гээшэ тон буруу юм. Нэмэлтэ материал ехээр хэрэглэжэ, баримталан тодорхойлхо гэжэ оролдоно. Жэшээлхэдэ, КПСС-эй гадаадын политика тухай хөөрэбэл, тус политика тухай Вилли Брандтын, Ричард Никсонэй хэлэһэн үгэнүүдые дурдаха. Юумэ жэшээлэн, баримталан хэлэхэдэнь, темэнь бэлээр ойлгогдохо болоно.

Мүнөө экономическа эхин һуралсалай хоёрдохи курс эхилээ. Александр Алексеевич колхозой экономико баримтануудые, бригадануудай ажалай [illegible] нүүдые хэшээлнүүдтээ ноор хэрэглэдэг.

Аймагай олохон пре[illegible]тинүүдтэ һуралсалай [illegible]хитэйгээр эхилээ. Ив[illegible] леспромхоздо, райпотре[illegible]да, Горячинск курортдо, лэнгын модоной баазада шын хэшээлнүүд үнгэр[illegible] Мүнөө жэлэй һуралсал [illegible] татай байха бээ гэжэ этигэмээр гээшэ.

П. ГРИГОРЬ[illegible]
Прибайкалиин аймаг.

ХАБАЯА ХАРУУЛНА

Манай коллектив бэрхэшээлтэй байдалда ажаллабашье, шиидхэхы жэлэй түсэбые уридшалан дүүргэхэ гэһэн зорилго урдаа табинхай. Продукци худалдаха 11 һарын, мүн ноябриин түсэб амжалтатайгаар дүүргэгдэээ. Недондо жэлэй 11 һарын үрэ дүнгүүдтэй сасуулхада продукци худалдалгын хэмжээн 4,2 процентээр ургаһан байна. Комбинадай гол продукци—концентрат абалга 15,6 процентээр дээшэлбэ.

Жэлэй түсэбые декабриин 26-да дүүргэхын түлөө хүсэ шадалаа элсүүлжэ байһан хүдэлмэришэдэй олонхинь ажалайнгаа бүтээсэ улам дээшэлүүлнэ. Даабаряа уридшалан дүүргэжэ байгаа түрүүшүүлэй тоо улам олошорно. Комбинадай 238 хүдэлмэришэн байгша оной түсэбые, социалис уялгануудаа холо уридшалан дүүргэжэ, 1974 оной түсэбөөр ажаллажа эхилээ.

Холтосон рудникай 50 гаран түрүүшүүл социалис уялгаяа амжалтатайгаар дүүргэбэ. Үйлэдбэриин олон түрүүшүүл, бригаданууд бүхэсоюзна социалис мүрысөөндэ һайн үрэ дүнгүүдые туйлана. В. П. Ивченкын даадаг забойщигуудай бригада жэлэйнгээ түсэбые бүри октябриин 13-да дүүргэһэн тухайгаа элидхээ. Виктор Афанасьевай хүтэлбэрилдэг комсомол-залуушуулай бригада, профсоюзуудай XI съездын делегат Д. Ц. Сампиловай, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй депутат В. И. Титовой бригаданууд даабаряа холо уридшалан дүүргэһэн байна.

Шанаржуулгын фабрикын А. П. Родинагай хүтэлбэрилдэг халаан ажалайнгаа бүтээсые ехээр дээшэлүүлээ. Тэдэнэр рудаһаа металл абаха шэнэ технологи шудалжа, үйлэдбэридөө хэрэглэдэг болоо. Шэнэ арга шудалхын, түрүү халаанай дүршэл халан абалсахын тула эндэ түрүү дүй дүршэлэй һургуули эмхидхэгдэбэ.

Комбинадай бусад үйлэдбэриин коллективүүд хамтын һайн үрэ дүн туйлахада хэрэгтэ туһа нэмэрээ оруулалсана. Капитальна барилгын таһагай хүдэлмэришэд эршэмтэй шангаар ажаллана. Комбинадай барилгашад 60 айлай багтаамжатай байрын гэрые болзорһоонь урид ашаглалгада тушааха гэжэ шиидээ. Нүхэд Каратаев, Козлов гэгшэдэй хүтэлбэрилдэг модошо, шулууша дархашуулай, А. П. Ширяевагай, В. С. Сергеевагай, З. П. Пермяковагай даадаг гэрэй досоо талын хүдэлмэри хэдэг бригаданууд ерэхэ жэлэй түрүүшын кварталда тушаагдахаар хараалагдаһан энэ гэрые шэнэ жэл бо[illegible] дүүргэхэ зорилгото[illegible] ажаллана.

Юнхэрэй фабрикы[illegible] наржуулгын шэнэ цехы[illegible] лэ шэнэ жэл болотор [illegible] лалгада тушааха гэжэ [illegible] лагдаа.

Комбинадай туһало[illegible] ажахын хүдэлмэришэд[illegible] нягуудые эртын ово[illegible] хангахын тула бага [illegible] оролдолго гаргана. Ф. Федосеевагай даадаг [illegible] ургуулагшадай бригада[illegible] баряа үлүүлэн дүүргэн[illegible] дэнэр горчягуудай үхиб[illegible] саад, яслиие мартын [illegible] хүдэлмэришэдые майн [illegible] гэнһээ эхилжэ эртын [illegible] щоор хангаха уялгатай[illegible] нөө тэдэнэр овощой [illegible] рассада ургуулжа байн[illegible]

А. НИЖН[illegible]
Зэдын комбинадай ажа[illegible] болон салин хүлһэ[illegible] таһагай начальн[illegible]

МҮРЫСӨӨНДЭ ХАМ ОРОЛСОНХОЙ

Юһэдэхи табан жэлэй шиидхэхы гурбадахи жэлые амжалтатайгаар түгэсхэхын тула Баргажанай совхозой һаалишад бүхы хүсөөрөө оролдоно. Совхоз соогоо 5-дахи, 6-дахи фермын һаалишад түрүү зэргэдэ ябана. Эндэхи һаалишад Улаан Тугай орденто Людмила Зубина, Наталья Красноярова, Галина Филиппова, Надежда Максимова гэгшэд 10 һарын туршада үнеэн бүриһөө 1700—1800 килограмм һү һаагаад байна.

— Манай Читканай фермэдэ 16 һаалишад хүдэлдэг. Үнинэй һаалишан Людмила Галактионовна Зубина бүри октябриин эхеэр һү һааха даабаряа амжалтатайгаар бэелүүлһэнээ мэдүүлһэн байна. Түрүү һаалишан Галина Афанасьевагай 10 класс дүүргэһэн басаган Валентина бэрхэ тугалшан болонхой,—гээд фермые даагша Анатолий Иванович Малыгин манда хөөрэнэ.

Республика дотороо үүсхэл гаргаһан Яруунын малшадай жэшээгээр хүдэлжэ, абаһан социалис уялгаяа болзорһоо урид дүүргэхэ гэжэ эндэхи малшад шиидээд, үдэрһөө үдэртэ шударгыгаар ажаллажа байнхай.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: орденто һаалишан Л. Г. Зубина; тугалшан Валентина Ермолаева.

С. БАЛДУЕВАЙ фото-текст.

КОЛХОЗОЙ МИЛЛИОНУУД

«Россия» колхозой музей» гэжэ бэшээтэй хабтагайн хадагдаһан, бүгэдэндэ мэдээжэ гэр түб буусада бии юм. Гансал үгытэйшүүлые нэгэдүүлһэн колхозой түрүүшын замуудые, Ульяновска областиин хоёр зуугаад дүрбэлжэн километр газар эзэлдэг мүнөө үеын хүсэтэ ажахые харуулһан экспонадууд эндэ суглуулагданхай.

Шархи, модон ула гэхэ мэтэ экспонадууд революциин урда тээ таряашадай ямар үгытэй байһаниие гэршэлнэ. Харин мүнөөнэй материалнууд, трактор, комбайн, ашаанай машина гэхэ мэтэ бусад техникээр һайса хангагдаһан тон баян колхоз-миллионерэй экономическа хүсые элирхэйлэн харуулна, мүнөө колхозой жэл бүриин олзо доход хоёр миллион хахад түхэриг болоно. Баригдахаар хараалагдаһан тосхоной түхэл шэнжэ музей соо бии. Тэндэ баригдаха гэрнүүд болбосон түхэлэйнгөө ба гүйсэд таарамжатай байлгынгаа талаар хото, городой гэрнүүдһээ дутахагүй.

Энэ тосхондо барилгын хүдэлмэри бэелүүлэгдэжэ эхилээ. 400 хүнэй һууха харалгын залтай, библиотекэтэй, уран һайханай бүлгэмэй кружогуудай, хэшээлээ үнгэргэхэ таһалгануудтай шалээр, бетоноор баригдаһан Соёлой байшан ашаглалгада үгтөө. Ерээдүйн гудамжанууд ямар байхаб гэжэ мүнөө тухайлхаар болонхой. Газ, зайн гал, халуун, хүйтэн уһан гэхэ мэтэ ажаһуудалай бусад хангалгатай түрүүшын гурбан гэртэ хүнүүд нүүжэ, ороо, Захиргаанай байшан болон һургуулида ороодүй үхибүүдэй хүмүүжүүлэгдэхэ хүүгэдэй комбинадай барилга урагшатай ябана.

Баригдажа байгаа тосхондо 1500 хүн ажаһуухаар хараалагдана. Эндэ худалдаа наймаанай түб, бани, хубсаһа угаалгын комбинат, һургуули, больница баригдаха. Соёлой байшангай хажууда стадион, соёлой ба амаралтын сэсэрлиг байгуулха юм. Барилгын сметээр хараалагдаһан долоо хахад миллион түхэригэй гурбан миллиониинь хэрэглэгдэжэд байна.

«Россия» колхозой амжалта ба тэрэнэй олзо доходой саг үргэлжэ дээшэлжэ байһан ушар юунһээ үндэһэтэйб?

Байгаалиин баялигай ба сагай уларилай талаар «Россия» таарамжагүй ажахы гэжэ тоологдодог юм. Тэрэнэй газарай хүрьһэн олон ондоо зүйлнүүдһээ бүридэнэ. Жэлэй турша соо 44 градус хүйтэнһөө 39 градус халуун болотор хубилдаг сагай уларилтай, саг үргэлжэ ган гасуур болоҗо байдаг. Тиимэһээ колхозой хүтэлбэрилэгшэд ба мэргэжэлтэд шадабари ехэтэйгээр ажахыгаа эрхилхэ баатай болоно.

Петр Кашнрин 14 жэлэй турша соо «Россия» колхозой түрүүлэгшээр хүдэлнэ. Ажахынгаа гарзаяа харюулалгые дээшэлүүлжэ, олзо доходыень улам ехэ болгон, «Россия» колхозые жэшээтэ һайн болгохын тула тэрэ правлениин хамта юрын ажалшадые ажахыгаа хүтэлбэрилэн эрхилэлгэдэ үргэнөөр хабаадуулхые оролдоно.

Ажалай түлбэриин [illegible] материальна урмашу[illegible] һайса хаража үзэгдэ[illegible] Хамтын олзо доходой [illegible] шангуудые олгодог [illegible]хой. Тиигэжэ колхозн[illegible] ажалайнгаа дүнгөөр нирходог болоҗо, ажа[illegible] бүтээсэ дээшэлнэ.

Арбан жэлэй турша[illegible] 1958 онһоо 1967 он хү[illegible] «Россия» колхозой гэш[illegible] салин гурба дахин [illegible] Ниитын хэрэглэмжын [illegible] арба нэгэ дахин дээш[illegible] байна.

«Мүнгэн дээрэмнай [illegible] суу нэмэгдэнхэй» гэжэ [illegible] хэлсэдэг. Юуб гэхэдэ, һайнаар хүдэлхэ бүре[illegible] мүнгэ абана, алдар суу[illegible] ража хүндэтэй болоно. Ү[illegible] бэриин түрүүшүүлэй [illegible] лэлдэ колхозниугуд а[illegible] алдар солын үдэшэн[illegible] үнгэргэдэг. Жэлэй ду[illegible] хамтын суглаануу дээр[illegible] яр ёһололой оршон б[illegible] да шангууд барюулаг[illegible] «Россия» колхоздо 25 [illegible] турша соо һайнаар ажа[illegible] хүнүүд «Габьяата ко[illegible] ник» гэһэн нэрэ зэргэд[illegible] тэдэг юм. Тэрэ хүнэй [illegible] обог Хүндэлэлэй сам[illegible] бэшэгдэжэ, гэртэнь «[illegible] габьяата колхозник аж[illegible] даг» гэжэ бэшээтэй хаб[illegible] хадагдадаг. Иимэ хүнү[illegible] натори ба амаралтын ба[illegible] гуудта ошохо путёвко[illegible] рүүшын ээлжээндэ ха[illegible] ладаг, салинһаа гаду[illegible] бан процент нэмэлтэ т[illegible] ри абадаг, түлишэ ба [illegible] гая түлөөһэгүйгөөр хэр[illegible] дэг байна.

Ажахын эрхим хү[illegible] рилэгшэд ороной орде[illegible] дальнуудаар шагнагда[illegible] Ажалай Улаан Тугай [illegible] ной кавалернууд һаа[illegible] Клавдия Степанова, тр[illegible] рист Сергей Петров, «[illegible] дэлэлэй Тэмдэг» ордено[illegible] валернууд агроном Вера[illegible] лоусова, механизатор [illegible] Наурсков гэгшэд эдэнэй[illegible] да оролсоно. Колхозой т[illegible] лэгшэ Петр Каширин [illegible] нэй болон Октябриин [illegible] люциин орденуудаар ш[illegible] данхай.

Амжалта туйлаһанай [illegible] «Россия» колхоз 1967 [illegible] Ажалай Улаан Тугай [illegible] ноор шагнагдаа һэн. [illegible] ажалаа һайнаар эрхи[illegible] нэрэ зэргэһээ гадна, [illegible] мнай ажаһуудалай үнд[illegible] ёл культурын нэрэ зэр[illegible] болоо һаань һайн байга[illegible] жэ энэ баяр ёһололдо [illegible] улагдаһан һайндэртэ [illegible] дээ һэн. Колхозой түрү[illegible] шэ Пётр Каширинай [illegible] радхал булгадаа һайша[illegible] 1971-1975 онуудта [illegible] тивэй социальна хүгжэ[illegible] түсэб эрдэмтэдэй ту[illegible] жаар табигдаа. Табан [illegible] һүүл багаар колхозой [illegible] ха зорилгонууд тэндэ [illegible] лагданхай. (Валова пр[illegible] ци үйлэдбэрилгэ — нэ[illegible] хад дахин, олзо доход [illegible] процентээр, сэбэр олзо [illegible] ёр дахин, ажалай бүтэ[illegible] процентээр дээшэлхэ). [illegible] тэхникэ нэбтэрүүлһ[illegible] ажалай эмхидхэл һайжа[illegible] һанай ашаар хүдэлмэ[illegible] шэдэй мэргэжэл ү[illegible] дээшэлхэ юм. Урданһа[illegible] дээдэ үсөөн байдаг [illegible] түхеэрэлгэнүүдэй с[illegible] нүүд, электромонтё[illegible] ажаһуудал хангалгын [illegible] най хүдэлмэрилэгшэд, [illegible] дорхойлон хэлэхэдэ, [illegible] жэлтэд улам олошорхо [illegible] на.

Нелли ЧЕРНЫШЕ[illegible]
АПН-эй корреспонд[illegible]

ХЭЛЭҺЭНДЭЭ ХҮРЭМӨӨР

«Коммунизм» колхозой мал шахан тарагалуулдаг гүүртэдэ гүрэндэ тушаагдаха 200 хашараг мүнөө үедэ эдеэлүүлэгдэжэ байна. Үхэршэд Будажап Мангиров, Мункожап Ешеев, Цыден Галсанов гэгшэд эдэниие харууһална.

—Харууһалжа байһан шахамалнууднай ерэхэ жэлэй январь һарын тэнгээр гүрэндэ тушаагдахаар хараалагдана. Энэ үе болотор хашараг бүриингөө шэгнүүр 350 килограмм болгохо социалис уялгатайбди. Хараалһан зорилгоёо дүүргэхын тула оролдохобди. Колхозой хүтэлбэрилэгшэд болон мэргэжэлтэд манай ажалда анхаралаа ходо табижа байдаг. Гүрэндэ мяха худалдаха нэгэдэхи кварталай түсэбэй дүүргэлтэ манай гарта гэжэ, — Будажап Мангиров мантай уулзахадаа хэлээ һэн.

Эндэхи малшад урдаа табиһан зорилгоёо нэрэтэй солотойгоор дүүргэхын тула хашараг бүриингөө шэгнүүр суудхын туршада 800 грамм нэмээхэ байна. Үхэршэд хэлэһэн үгэдөө хүрэхэ арга боломжотой. Үнгэрэгшэ һарада эдэ нүхэднай шахамал бүриингөө шэгнүүр суудхын туршада 850—900 грамм нэмээжэ абаба.

—Хүсэд хүрэхэ үбһэ тэжээл манда бии. Шахамалнуудаа бүлеэн уһаар үдэрэй хэдэн дахин ундалуулаад байбал, ажалаймнай үрэ дүн бүришье һайн байха һэн. Худагай үгы дээрэһээ хашарагуудаа булагай хүйтэн уһаар ундалуулнабди. Энэ шухала асуудал ойрын үдэрнүүдтэ шиидхэгдэхээр хараалагдана, —гэжэ үхэршэн Цыден Галсанов сэл хүхэ һолоомо хобтонуудта зөөхэ зуураа хэлэбэ.

А. ЕЛИСЕЕВ.
Зэдын аймаг.

ҺҮРЭГЭЙ ЭХИ ТАБИГШАД

Һаһанайнгаа хүсэжэ, үглөө мүнөөгүй пенсидэ гараха эрхэтэй болоод байхадаа Цырен-Дулма Чагдуровна балайшье ехээр баярлабагүй.

Урдань залуушаг ябахадаа тэрэ заримандаа хүшэр хүндэ үеын тохёолдоходо эсэхэ сусахадаа, хэзээ 55 наһа хүрэжэ, пенсидэ гараад, одоол хүлөө жиижэ, дуран соогоо амаржа хэбтэхэ саг ерэхэб гэжэ хүлеэжэ ядангяар һанадагшье байжа болоо. Харин мүнөө энэ хэжэ байһан ажалаа орхёод, илангаяа олон жэлдэ сугтаа хүдэлжэ байһан нүхэрөө гансаарайнь отара дээрэ үлөөгөөд ябашахань ехэл бэрхэтэй шэнги байба.

Үглөөгүүр эртэ түлгэнүүдэйнгээ эдихэ талха тарна хобоонууд соо адхажа байхадаа, нүхэртөө иигэжэ хэлэбэ:

— Миниингээ пенсидэ гараад ябашахада яажа гансаараа хүдэлхэ хүмши даа. Ондоо хүниие совхоз нэмэжэ үгэхэл юм бээз. Теэд гэр бүлөөроо хоюулаа хүдэлһэндэмнай адли юумэн юу байхаб...

— Һанаагаа бү зобыш даа. Пенсидэ гараал хадаа, амарха ёһотойш. Хүдэлхэшни хүрөө. Тэрэ жаахан нарай аша хүбүүгээшье харалсаха болонош,—гээд Бальжинима Санжижапович нүхэрынь хэлэнэ.

— Юрэдөөл гэр бүлөөрөө эдэ хонидоо хаража байһаараал саашадаашье хараха байгаабди. Дан схээр хүгшэржэ, ган алдаршоо бэшэ ха юмбиб. Теэд мүнөө үбэлдөө гэртээ һуужа, жаахан Саша ашаяа харалсахал болоолдеэ. Басагамнай гансааран ядарна. Ерэхэ жэлдэ хониндоо заатагүй дахин орохоб, юугээ хэжэ гэртэ һуухабиб,—гэжэ Цырен-Дулма Чагдуровна досоогоо эрид шиидэһэн хэбэртэй дуугарна.

Цырен-Дулма Чагдуровна, Бальжинима Санжижапович Соктоевтан эгээл һүүлэй арбан жэлэй туршада «Октябрьский» совхоздоо саашадаа үсхэбэридэ табигдаха эмэ түлгэ хонидые харууһалба. Түрүүн зундаа хурьгадай эхэһээ һалгаагдахада, 700 жэжэхэн эмэ хурьгадые тушаажа абаал, тэдэнээ хоёр жэл хахад соо харууһалжа, тус бүриень 43—45 килограммһаа бага бэшэ шэгнүүртэй, ороондо оруулагдаха томо зуһагууд болгожо, эхэ хонидой отарануудта үгэдэг юм.

Түл үгэхэгүй һубай хонидые харууһалхань бараггүй ааб даа гэжэ зариман һанажа болохо. Үнэндөө, эдэ хонидые үрэжүүлжэ, тэдэнһээ хурьга абахагүйшье һаа, тэдэниие бэеэр томо, шэрхи сула, тобир һайн, нооһо ехэтэй хонид болгохо гээшэ баһал харюусалгатай ажал. Юуб гэхэдэ, эдэмнай саашадаа үсхэбэридэ табигдажа, совхозой һүрэгые олошоруулха эхэ хонид болохо байна ха юм.

Хэнэйшье мэдэһээр үбһэ тэжээлэй багаар бэлэдхэгдэдэг ажахыда тэрэнэйнь эхэнхи нэн түрүүн түл абаха отарануудтаа үгтэдэг бшуу. Харин хурьгалха хонид бэшэ хадань гээд, түлгэ, эрьенүүдтэ халтад гэхэдээл багашаг тэжээл хүртэдэг ха юм. Тиимэһээ жэжэ, һубай хонид гол түлэб жэлэй дүрбэн сагта бэлшээридэ ябажал гарана. Хоёрдохёор, һайн типовой дулаан хашаа, байранууд схэнхидээ эхэ, хурьгалха хонидто баригдажа үгтэнэ. Харин үнеэхи түлгэ, зуһагууд нямһалшаг лэ, хуушан муухан байранууд соо үбэлжүүлэгдэнэ.

Иимэ эрхэ байдалда байлгаад, эхэһээ һая һалгаагдаһан жэжэ хурьгадые зүбөөр харууһалан түргэн томо болгохо гээшэ даншье хүнгэхэн ажал бэшэ.

Эдэ үнгэрһэн арбан жэл соо Бальжинима Санжижапович Цырен-Дулма нүхэртэеэ эхэһээ һалгаагдаһан хурьгадые тушаажа абаһаар, зун, намарай үедэ һайнаар адуулжа, шадаал һаа түргэн томо болгохо, хүхэ ногооной үедэ шэгнүүрыень схээр нэмээхэ гэжэ оролдодог.

— Эдэмнай томо хонид бэшэ. Тэдэниие өөһэдөө эдеэлнэ ааб даа гэжэ бэлшээри руу туужархёод, һуухын аргагүй. Түрүүшээр ходо хажуудань ябажа, һайн ногоотой, хужармаг эдисэтэй газар руунь залан шэглүүлжэ адуулха хэрэгтэй. Тиигээгүй һааш, боргожоогүй жэжэ хурьгад толгойнгоо хазайһан тээшэ тарашаха, нэгэ тээшээ гүйлдэшэхэ. Үгышье һаа, багахал наранай бултайхада, ёһоор эдеэлэнгүй нэгэ тээ монсойлдоод хэбтэшэхэ. Тиигүүлэнгүй, ходо хаража, бодхоожо, туужа, тогтоожо байгаад бэлшээдэгби,—гэжэ Бальжинима Соктоев хөөрэнэ.

Эдэнэр Эхирэд, Буусын арал гэхэ мэтэ газарнуудта зундаа, намартаа нүүжэ ябаад, хонидоо һайн эдисэтэй газарта бэлшээнэ.

— Үбэл, зунгүй үнэн зүрхэнһөө оролдон ажаллаһанайнь ашаар эдэнэй отарада һүүлэй арбан жэл соо харууһанай мууһаа нэгэшье жэжэ хурьган, түлгэ гарзалаагүй. Соктоевтанай хонидынь хэзээдэшье тобир тарган байдаг. Бултанһаал һаа ехэ нооһо хайшалдаг,—гэжэ Зэдын аймагай «Октябрьский» совхозой главна зоотехник Б. Д. Санжиев хэлэжэ байгаа һэн.

Үнгэрһэн 1972 оной дүнгөөр Бальжинима Соктоев эрхим үрэ дүн туйлажа, СССР-эй Арадай ажахын туйлалтануудые харуулдаг выставкэдэ хабаадалсаха эрхэтэй болоһон, бага мүнгэн медаль, үнэтэ бэлэг абаһан байна. Хоёр жэл хахадтай болоһон зуһаг бүхэнөө 45 килограмм шэгнүүртэ хүргэжэ тушаагаа. Хонин бүриһөө 4,5 килограмм нооһо хайшалаа.

— Бидэш ажахын тоосооной гуримда ороһон ажахын хонишод хадаа шадаал һаа, үбһэ тэжээл, бусад хэрэгсэл мүнгэ зөөри үлүү ехээр гаргашалхагүй, нэгэшье хони гарзалуулхагүй гэжэ оролдонобди. Жэшээнь, хонидтоо үбһэ тэжээлые, үгтэхэ нормоһоонь үлүүсэ эдюулээ, отарадаа хүнүүд ле олоор хүдэлгөө һаамнай, ажалаймнай гаргаша ехэ болошохо, түлөөһэндэ абаха мүнгэмнайшье бага болошохо бшуу. Тиимэһээ хашаа, хорёогоо ходо өөрөөл заһабарилдагби,— гэжэ Бальжинима Санжижапович хөөрэнэ.

Мүнөө тэрэ хонидоо һайнаар адуулжа, үбһэ тэжээлыень зүбөөр эдюулэн, тобир тарганаар ондо оруулха гэжэ оролдоно. Байрань үбэлжэлгэдэ һайнаар бэлдэгдэнхэй.

М. НАМЖИЛОВ.

ДЭЛХЭЙН ЭНХЭ ТАЙБАНАЙ ТҮЛӨӨ

Эб найрамдалда дуратай хүсэнүүдэй бухэдэлхэйн конгрессэй байгша оной октябрь hарын hүүл багаар Москва хотодо үнгэрhэн тухай уншагшад hайн мэдэнэ. Манай нютагай хүнүүд — Буряадай АССР-эй арадай уран зохёолшо, мэдээжэ драматург, эб найрамдал хамгаалха Буряадай республиканска комитедэй түрүүлэгшэ, эб найрамдал хамгаалха Совет комитедэй гэшүүн Н. Г. Балдано КПСС-эй Октябрьска райкомой секретарь В. Н. Башкеев хоёр энэ ехэ хуралдаанда хабаадалсаа.

Эб найрамдалда дуратай хүсэнүүдэй бухэдэлхэйн конгресстэ хабаадалсаhан тухайгаа хөөрэжэ үгэхыень Н. Г. Балданое манай корреспондент гуйhан байна. Тэрэ хөөрөөень уншагшадай анхаралда табинабди.

Эб найрамдалда дуратай хүсэнүүдэй бухэдэлхэйн конгресстэ хабаадагша хөөрэнэ

Эб НАЙРАМДАЛ... Энэ үгэ дэлхэйн ажалшан арадта юунhээшье дүтэ. Дайн ...хар гал дүлөөр улаабхилан ...оходоо, ажалшан арадай ...ин дээгүүр үнгэрдэг ха... Тиимэhээ эб найрамдалай ...өө тэмсэл жэлhээ жэлдэ ...дэжэ, амгалан тайбанай түлөө бодоhон жагсаа... зэргэнүүд улам олон боло... бата алхамаа hүртэй до... нэгэдүүлнэ.

Эб найрамдал хамгаалагшадай хуралдаанда би хоёр... хабаадалсабаб. Үшөө 1962 ондо иимэ хуралдаанда хабаадалсаха аза талаантай ...гаа бэлэйб. Тиихэдэ тэрэ конгресстэ далан долоон оронуудай түлөөлэгшэд хабаадалhэн. Харин мүнөө энэ конгресстэ зуун дүшэ гаран ороной түлөөлэгшэд хабаадалсаба.

Айхабтар ехэ удха шанартай, дэлхэй дээрэ эб найрамдалые бэхижүүлхын түлөө тэмсэлшэдэй энэ конгрессэй манай Эхэ ороной ниислэл хото Москвада үнгэрhэниинь ехэ үлзытэй. дэмбэрэлтэй байна. Шэнэ түхэлэй гүрэндэ, Октябриин хубисхалай үлгы, эб найрамдал тухай түрүүшын декрет гаргаhан орондо энэ хуралдаанай нээгдэhэниинь ехэл удха шанартай байна гэжэ олон делегадууд онсолон тэмдэглээ hэн. Үнэхөөрөөшье, hанаад үзэхэдэ, манай парти, правительствымнай, совет арадай эб найрамдал хамгаалгын хэрэгтэ оруулhан хубита айхабтар ехэ бшуу.

КПСС-эй XXIV съездын баталан гаргаhан эб найрамдалай программа хадаа энхэ тайбаар гүрэнүүдэй зэргэ оршон байха тухай ленинскэ политикые бодото дээрэнь бэелүүлhэн хэрэг болоно бшуу. Дэлхэй дээрэ эб найрамдал сахиха хэрэгтэ Советскэ Союзай оруулhан айхабтар ехэ хубитые конгрессэй делегадууд онсолон тэмдэглээ.

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Леонид Ильич Брежневэй конгресс дээрэ үгэ хэлэхэдэнь, делегадууд нэрьемэ альга ташалгаар угтаа hэн. Манай парти, правительствын ябуулдаг политикые үнэн хэрэгэй түлөө тэмсэгшэд, дэлхэйн хүн түрэлтэн дэмжэн hайшаана. Конгрессэй делегадууд энээниие бултадаа баталан харуулаа.

Дэлхэйн оронуудай энхэ тайбан. аюулгүй байдал тухай асуудалнуудые гурбан үдэрэй туршада арбан дүрбэн комисси зүбшэн хэлсэhэн байна.

«Ази түбидэ эб найрамдал, аюулгүй байдал сахиха» комиссиин хүдэлмэридэ би хабаадалсааб. Ази, Европын, Америкын оронуудай зуун табин гаран делегадууд энэ комиссиин зүблөөн дээрэ үгэ хэлээ. Ази түбидэ энхэ тайбан байдал сахиха тухай асуудал гол анхаралда байhан. Вьетнам тухай асуудалда илангаяа ехэ анхарал хандуулагдаа. Хэнэйшье мэдэhээр, Парижда хэгдэhэн хэлсээнүүдэй олон пунктнууд Сайгоной засагаархидай зүгhөө бүдүүлигээр эбдэгдэнэ.

Азиин оронуудта байhан сэрэгэй. баазануудые үгы хэхэ тухай ехэ хөөрэлдөөн болоо hэн.

Конгрессто хабаадаhан 3200 делегадуудай 800 гараниинь коммунистнууд байгаа. Дэлхэйн зуун дүшэ гаран оронуудhаа ерэhэн делегадуудые хаража байхада, ехэ hонин. Үнгэ бүриин хубсаhан, олон яhатанай түлөөлэгшэд. Илангаяа Африкын, Латинн Америкын гүрэнүүдhээ ерэhэн хүнүүдые хаража, ехэл hонирхогдобо. Зүгөөр эдэ зуун дүшэ гаран оронуудhаа ерэhэн хүнүүд. түлөөлэгшэд бултадаа дэлхэй дээрэ энхэ тайбан байдал тогтоохын, эб найрамдал сахихын, дайнай гал носоолгогүйн түлөө тэмсэнэ, нэгэн hаналтай байна гэжэ hанахада, омогорхол баяраар зүрхэ сэдьхэл халяа hэн.

Октябриин революциин эндэхи жэлэй ойн баярай урда тээхэнэ энэ конгрессэй болоhониинь ехэ удха шанартай гээд бидэнэр, совет делегациин гэшүүд, hанаа hэмди.

Хархис этэгээдүүдтэ зэрлиг муухайгаар алуулhан Чилиин президент Сальвадор Альендиин hамган Ортенсия Бусси де Альенде гэгшын конгресс дээрэ хэлэhэн үгэнүүд мүнөөшье хүрэтэр шэхэндэмнай хангинаhаар. Энэ эрэлхэг зоригтой, президентын ёhотойл нүхэр, патриот хүнэй үгэнүүд зал соо hуугшадай зүрхэ сэдьхэл доhолгоо. Чилиин революциин ара нюрга руу харата муухай сэдьхэлээр хутага шааhан фашистнуудтай, колониализмтай хатуу шанга тэмсэл шангадхахыень Ортенсия Бусси де Альенде конгрессэй делегадуудые уряалаа. Президент Сальвадор Альендын арад зондоо хандажа, hүүлшынхеэ хэлэhэн үгэнүүдые буулгаhан магнитофоной миндаhан эндэ табигдаба. Олонойл нюдэндэ нёлбоhоной ялалзахые хараабди.

Хуушанаймнай танилнууд ехэ олон байгаа. Илангаяа Монголой Арадай Республикын уран зохёолшод, эрдэмтэдтэй уулзахада, ехэ hонин байба. Тиихэдэ олон оронуудай уран зохёолшодтой уулзаабди, дүрээ буулгуулаабди. Уран зохёолшод Николас Гильен, Сергей Смирнов, Джеймс Олдридж, Николай Тихонов болон бусадтай уулзаабди.

Дэлхэй дээрэ энхэ тайбан байдал тогтоохо, эб найрамдал сахиха талаар түүхэтэ документнүүд эндэ баталагдан абтаа.

Эб найрамдал гээшэ өөрөө ерэдэггүй. Тэрэнэй түлөө тэмсэхэ хэрэгтэй. Тиимэhээ эб найрамдалда дуратай хүсэнүүдэй бухэдэлхэйн энэ конгресс хадаа хүн түрэлтэнэй сүлөөрэлгын тэмсэлэй хуудаhанай гайхамшаг ехэ үйлэ ушар боложо орохо байhаниинь лабтай.

Энэ конгресстэ хабаадалсаха эрхэ олгоhон, этигэл найдабари бидэнэртэ үзүүлhэн республикынгаа олониитэдэ зүрхэ сэдьхэлэй халуун баясхалан хүргэнэбди.

Таниие ямараар хангана б?

ХОНИШОДОЙ ГОМДОХОНЬ ЗҮБ

Мэнэ hая Сэлэнгын совхозой Ехэ-Цагаанай отделени хүрэжэ, эндэхи hураг сууда гараhан hаалишан нүхэр Данзанэй хүтэлбэрилдэг фермэ ...жо хараhан, хонишод Б. Д. Мункуев, В. Г. Романова гэгшэдэй байрада хүрэжэ, малшад, хонишодтой хөөрэлдэhэн ...набди.

Сэлэнгын совхозой партком, рабочком, мүн совхозой ...коопой малай үбэлжэлгын харюусалгатай хаhын эхилээд ...хада өөhэдынгөө малшад, хонишодто хэрэгтэй туhа хүргэжэ, тэдэниие эд бараагаар, бусаhа хүнараар хангахаhаа ...тагай фермэ, отарануудта ...т үргэлжэ ошодоггүй, ойлгуулламжын хүдэлмэри ябуул...ггүй байhаниинь элирнэ.

Илангаяа Ехэ-Цагаанай отделенидэ энэ талаар ехэ дутуудалтай. Арба мянган хонин ...отара болгогдон энэ отделенидэ байлгагдана. Хонишо... үнгэрhэн жэлэйнь ажалай үрэ дүн дундуурша. ...н хонинhоо зуун хурьга ...hан нэгэшье хонишон энэ ...отделенидэ үгы. Отделенеэрээ ...хонин бүриhөө 83 хурьга ...hан болоно. Мүнөө жэлдэ ...та дээрээ 4 мянга гаран хурьгад абтаhан. Тэдэнэй 400-ниинь гарзаланхай. Эдэ тоо баримтануудые Ехэ-Цагаанай отделениин партийна эхин организациин секретарь, 67 наhатай пенсионер үбгэн, совхозой эдэбхитэдэй нэгэн Цыбик Дашиевич Буянтуев дурдаа hэн.

Хэрэг байдал hайжаруулхын тула эндэ юун хэгдэнэб? Малшадай дунда ниитэ-политическэ, ойлгууламжын хүдэлмэри хэр зэргээр ябуулагданаб гэhэн асуудал эндэ гараад ерэнэ. Соёлой, медицинын, худалдаа наймаанай, ажаhуудалай эрилтэ хангадаг эмхи зургаануудай хүдэлмэрилэгшэд, лекторнүүд холуур үбэлжэжэ байhан хонишодто хүрэжэ ошоодүй байhаар. Энэ ушар совхозой партком, рабочком, комсомолой комитедэй хонишодые халуун анхаралаар хүсэд хүреэлээгүй байhаниие гэршэлнэ.

Эндэ нэгэл жэшээ дурдаа hаа хүрэхөөр гэжэ hанагдана. Ехэ-Цагаанай отделениhээ нэгэ хэдэн модоной газарта коммунист Бальжинима Дашиевич Мункуев hамгантаяа хоюулан 626 толгой эхэ хонидые харууhална. Гэртэнь газетэ, журналшье харагданагүй. Соёлой хүдэлмэрилэгшэд үнинэй ябаагүй хаш гээд hанаашамни зүбтэй байба. Энэ хонишон гомдолтойгоор иигэжэ хөөрэбэ: «Автолавка балай ябадаггүй. Хаа-яа ерээшье hаа, хэрэгтэй юумэнүүдые асардаггүй. hүүлэй үедэ ябахаяашье болишонхой. Бидэ ажалаа орхёод холо ошожо шадахагүй байнабди».

Хонишодто медицинскэ туhаламжа үзүүлхэhээ байтагай тэдэнэртэ хүрэжэ ошохо гээшэнь хүшэр болошонхой. Ехэ-Цагаанай отделени транспорттаар тулюур. Тиимэhээ медицинскэ хүдэлмэрилэгшэнь энээндэ шалтаг бариад, малшадта ошоногүй ха юм. Отделениин клубшье мүртэйгөөр хүдэлдэггүй. Эдэ бүгэдые мэдэжэ байгаад, отделениин партийна эхин организаци, бусад хүтэлбэрилэгшэд ямаршье хэмжээ абанагүй, малшад, хонишодоо hайнаар хангаха, халуун анхаралаар хүреэлхэ гэжэ оролдоногүй. Хин хөөрэлдөөд лэ hалашадаг байна.

Эндэхи отделениин мэргэжэлтэд муугаар хүдэлнэ гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Даалhан хэрэгтээ харюусалгагүйгөөр хандадаг, ажалай журам эбдэдэг. Малшад, хонишодой дунда ямаршье зооветhуралсал үнгэргэгдэдэггүй байна. Тэдэнэрэй муугаар хүдэлhэнhөө болоод, энэ отделениин хонишод hайн үрэ дүнгүүдые туйлажа шаданагүй гэжэ хэлээ hаа, алдуу болохогүй байха.

Эдэ бүхы асуудалнуудта совхозой партийна комитедэй секретарь, совхозой дирекци, рабочком харюусаха, хүдэлмэридөө партийна ёhоор, харюусалга ехэтэйгээр хандадаг болохо бээз гэжэ найдагдана.

Ехэ Цагаанай отделениин хонишод мүнөө болотороо социалис уялга абаагүй байна. Түсэб, даабаришье хүргэгдөөгүй, уран гоёор бэшэгдэжэ, ханада наагдаагүй. Теэд эдэ мэтэнь хэзээ хэгдэхэ юм ааб? Бү мэдэе. Эндэ социалис мүрысөөнэй ёhотоор эмхидхэгдээгүй байhаниинь элирнэ.

— Зарим хонишодой ямар аргаар амжалта туйладагыень бидэнэр мэдэнэгүйбди. Манда харуулдаг, хэлэдэггүйл, — гээд, Б. Д. Мункуев хөөрэнэ. Иимэ мүрысөөнhөө ямар үрэ дүн туйлагдахаб даа. Энэ талаар дутагдалнууд олон.

М. ЦЫРЕНОВ.
манай корр.

«Альганай шэнээн торгоор арбан захатые бүтээнэ хурганай шэнээн торгоор хорин захатые бүтээнэ». Буряад арадай үльгэр соо, заримдаа уран бэрхэ оёдолшон тухай хэлэхэдээ иимэ үгэнүүдые хэрэглэдэгбди.

Улаан-Үдын оёдолой фабрикада олон бэрхэ оёдолшод хүдэлдэг. Теэд Ольга Ильинична Новичкова тухай онсо хэлэхэ шухала. Ольга Ильинична хамта хүдэлдэг нүхэдтөө уран бэрхэ, ажалша хүдэлмэришэн гэжэ магтуулдаг юм. Манай фотокорреспондент Ц. Цыренжапов Ольга Ильинична Новичковагай ажалдаа хүдэлжэ байхадань буулгаhан байна. Ольга Ильинична олон жэлэй туршада эндэ хүдэлхэдөө, дүй дүршэлтэйшье болонхой. Орёо бэрхэ зүйлнүүдые оёхо хүдэлмэри тэрээндэ даалгадаг байха юм. Ольга Ильинична халаанайнгаа даабариие үдэр бүри үлүүлэн дүүргэжэ магтаал hайшаалда хүртэнэ.

ЛЕНИНЭЙ ГЭР-МУЗЕЙН 50 ЖЭЛЭЙ ОЙ

УЛЬЯНОВСК хотодо Ленинэй гэр-музейн бии болгогдоhоор ...жэлэй ой 1973 оной декабриин 10-да гүйсэхэнь. Энэ ...ртэ зорюулагдан, Ленинэй түрэhэн нютагта түсхай выс...вэ эмхидхэгдэбэ. Гэр-музейн түүхэ тухай, 50 жэлэй тур... соо тэрэнэй хүгжэhэн тухай АПН-эй корреспондент Нел... ЧЕРНЫШЕВАГАЙ статья хөөрэнэ.

...ВОЛГО МҮРЭНЭЙ эрье дээ...и ородой эртэ урдын хото Симбирск. Ульяновтанай ...э үнгэрөөшэ зуун жэлэй ...—80-яад онуудта эндэ ажа...даг байhан. Московско үйл...эхи бишыхан модон гэр по...игүүдэй, чиновнигуудай, ...эсүүдэй гэрнүүдтэ орходоо ...ын байгаа. Арадай училищ...нуудай директорэй хүбүүн. ...гимназист Володя Ульяновай ...р хүн болохыень хэнэйшье ...эгүй байhандал, энэ гэр ...э ута, алдарта наhа на...а юм гэжэ тиихэдэ хэн...мэдээгүйл. Володя Ульяновай хүндэлэлдэ тэрэнэй тү...л хотыень — Ульяновск, ...Московско үйлсые Ленинэй ...нэрэмжэтэ үйлсэ болгоhон...

...Ульяновтанай булын Сим...бирскдэ ажаhууhан hүүлшын ...нүүд үйдхар гасалантай, ...хүшэр байгаа: гэрэй ...Илья Николаевич наhа ...ба, хаанай бэедэ хоро ...хэхэ hэдэлгэдэ хабаадалса...ай түлөө ехэ хүбүүн Алек...сандрынь Петербургда сааза...ба. Эдэ үйлэ хэрэгүүд со...циалис революциин ерээдүйн ...удэрдэгшэ Владимир Ульяновай (Ленинэй) залуугаар урган ...хүмүүжэлгэдэ нүлөөлhэн бай... 1887 ондо Ульяновтанай ...Симбирск хотоhоо нүүгээ... 30 жэл үнгэрбэ. Энэ ...соо Московско үйлсэдэхи ...байшан (энэ гэртэ 'Ульяновтанай булэ 1978 онhоо 1887 ...болотор ажаhууhан) нэгэн... нүгөөдэдэ дамжуулагдан, ...эбдэгдэжэ заhагдажа байба. ...18 ондо, Агууехэ Октябриин революциин түрүүшын ...ойгоор, Симбирск хото... Ульяновтанай байшан... урда талада мүнхэлэлгын ...хадагдаhан юм.

...1923 ондо энэ байшан Ле...нинэй нэрэмжэтэ түүхын-ре...волюционно музей болгогдоо. ...Симбирскэ губерниин ...бухы хаанта Росси до... ...туйхайда дурбэн була... ...материалнууд хөөрэнэ. ...Владимир Ильич ...ажабайдал, ажал ...тухай Симбирскын...

балшар ба эдир наhан тухайнь хөөрэлэн экспонадууд хүн зоной анхарал илангаяа ехээр татадаг, hонирхол үүсхэдэг.

Ажалшадай гүйлтануудай ёhоор, энэ байшангые hэльбэн шэнэлхэ тухай шиидхэбэри 1928 ондо абтаа hэн. Ульяновтанай булын ажаhууhан оршон байдалые hэргээхын тула эршэтэ ябуулга хэгдэжэ эхилээ. Музейн хүдэлмэрилэгшэд зүбшэл, туhаламжа гуйжа, Ленинэй эгэшэнэртэ — Анна Ильинична Ульянова-Елизаровада, Мария Ильинична Ульяновада ходо хандадаг байhан. Энэ гэрэй богоhо алхажа ороhон бухы хүнүүдэй зүрхэ сэдьхэл хүдэлгэдэг булын байра байдал бага багаханаар hэргээгдэhэн байна.

hэльбэгдэн шэнэлэгдэhэн Ленинэй гурбан гэр: Владимир Ильичэй түрэhэн бишыхан гэр, Ульяновтанай булын Симбирскдэ нүүжэ ерэн сасуугаа байhан, Урдын Стрелецкэ үйлсэдэхи хоёр модон гэр мүнөө Мемориалда ороно. Ленинэй үйлсэдэхи байшандал адляар, эдэнь бултадаа — Володя Ульяновай hураhан hургуули — урдын гимнази мүн лэ Ленинскэ Мемориальна зонодо ородог юм. Тус зоно Ульяновск хотын эгээл үзэсхэлэн hайхан газар, бухы совет арадай омогорхол болонхой.

Гэр-музейн 50 жэлэй ойдо зорюулагдаhан выставкэ Ленинскэ Мемориалай залнуудай нэгэн соо — Волго мүрэнэй эгсэ эрье дээрэ сагаан мрамораар баригдаhан байшан соо нээгдээ. Үргэн ниитэ ажалшан арадай Ленинда дуратай байhые элирхэйлэн гэршэлhэн документнүүд, гэрэл зурагууд эндэ табигданхай. Гэр-музейдэ ороhон хүнүүдэй магтаал hайшаалнууд 35 дабхагар боти болонхой. СССР-эй арадуудай хэлэнүүд дээрэ, мүн англи, франциуз, испан, япон, монгол, вьетнам болон дэлхэйн бусад [illegible]

(АПН).

Ульяновск.

Хилын саанаhаа

КАИР

Сэрэгэй самолёт унагаагдаба

ТАСС

Декабриин 6-да Суэц хото шадархи Айн Эль-Сохна гэжэ hууринда дүтэхэнэ болоhон агаарай байлдаанай үедэ Египедэй истребительнүүд Израилиин сэрэгэй самолет буудажа унагааба гээд Египедэй сэрэгэй командованиин түлөөлэгшэ мэдээсэбэ.

ВЬЕНТЬЯН

Вьентьяндахи хөөрэлдөөнүүд

ТАСС

Хоёр талын хэлсээнүүд — эб найрамдал hэргээхэ ба национальна эблэрэлгэ туйлаха тухай февралиин 21-нэй хэлсээе, энэ хэлсээнэй байгша оной сентябриин 14-нэй протоколые бодото дээрэнь бэелүүлхын тула Лаосой Патриотическа фронтын, Вьентьянска правительствын делегацинуудай хамтын түбэй комиссиин ээлжээтэ заседани дээрэ хөөрэлдөөнүүд болобо.

ЛОНДОН

Дуглас-Хьюмэй СССР-тэ ерээд бусаhан тухай

ТАСС

СССР-тэ хани ёhоной хөөрэлдөөнүүдые хэhэн Великобританиин гадаадын ба холбоо харилсаанай хэрэгүүдые даадаг министр А. Дуглас-Хьюм Лондон бусажа ерэбэ.

Хитроу гэжэ аэропорт дээрэ буумсаараа, «Англиин ба Советскэ Союзай хоорондохи харилсаан дахин заhаржа байна» гэжэ журналистнуудта мэдүүлээ.

Москва ошоод байха үедөө А. Дуглас-Хьюмэй совет хүтэлбэрилэгшэдтэй хэhэн хөөрэлдөөнүүд ашаа үрэ ехэтэй байна гээд нютагай хэблэл тэмдэглэнэ. Энэнь хоёр гүрэнэй хоорондохи харилсаа hайжаруулха гэжэ Англиин газетэнүүд найдажа байhанаа мэдүүлнэ.

БЕРЛИН

Залуушуул тухай хуулиин проект

ТАСС

ГДР-ай Министрнүүдэй Соведэй, Сүлөөтэ немец залуушуулай Союзай Центральна Соведэй хамтын комиссиин түгэсхэлэй заседани эндэ болобо. «ГДР-тэ хүгжэнги социалис общество байгуулгада, залуушуулай хабаадалсалга тухай ба тэдэниие али бүхы талаараа хүгжэлтэ ехэтэйгээр хүмүүжэхэдэнь нүлөөлхэ тухай» хуулиин проект энээн дээрэ зүбшэлэгдэhэн байгаа.

СЕПГ-гэй ЦК-гай Политбюрогой зууршалгаар СНМ-эй Союзай Центральна Совет Министрнүүдэй Соведтэй, Сүлөөтэ немец профсоюзуудай нэгэдэлэй президиумтэй хамта энэ хуулиин проект бэлдэжэ, бүгэдэ арадай зүбшэлэлгэдэ табиhан байгаа. Зүбшэлэлгын үедэ эмхинүүд, хүдэлмэришэдэй коллективүүд, юрын хүнүүд 5 мянга шахуу дурадхал оруулаа.

ГДР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Хорст Зиндерманэй түрүүлэлгэ доро болоhон хамтын комиссиин түгэсхэлэй заседани дээрэ хуулиин проектые зүбшэлэлгын дүнгүүд согсологдоо. Хуулиин проектдэ заhабаринуудые оруулаад, ГДР-эй хуули гаргадаг зургаануудта дамжуулан үгэхые комисси шиидхэбэ.

Социалис байгуулалтын хэрэгтэ республикын залуу үетэнэй үүргэ элэбхижүүлхэ, ороной байдалай бүхы hалбаринуудта тэдэниие үргэнөөр хабаадуулха гээшэ хуулиин проектын гол зорилго болоно.

КАИР

АРЕ-гэй ГРАЖДАН АВИАЦИДА

ТАСС

ТУ-154 түхэлэй совет пассажирска самолёдоор Египедэй граждан авиаци нэмэбэ. АРЕ-гэй граждан авиациин министр Ахмед Нух Каиртахи уласхоорондын аэропорт дээрэ болоhон баяр ёhолол дээрэ үгэ хэлэхэдээ, совет самолёдой ниидэлтын-техническэ баримтануудта үндэhэ сэгнэлтэ үгэhэн байна. ТУ-154 түхэлэй самолет дэлхэй дээрэ самолёт бүтээлгын эгээн hүүлэй туйлалта болоно гэжэ тэрэ тэмдэглээ.

ЛОНДОН

Зүришэлдөөтэй байhаар

ТАСС

Англиин премьер-министр Э. Хит, Ирландиин премьер-министр Л. Косгрейв, Хойто Ирландиин гүйсэдхэхэ соведэй толгойлогшо Б. Фолкнер гэгшэд хөөрэлдөө хэжэ эхилбэ. Ирландиин асуудалые зүбшэлэлгэ — хөөрэлдөөнүүдэй гол зорилго болоно. Тодорхойлон хэлэбэл, Ирландиин хоёр хубиин хоорондо харилсаа холбоо хүгжөөхэ зорилготой зургаан — Ирландиин асуудалнуудые шиидхэхэ Совет байгуулгатай холбоотой зүйлые хөөрэлдөөнүүдтэ хабаадагшад зүбшэлхэ байна.

ВАШИНГТОН

Г. КИССИНДЖЕР ПРЕСС-КОНФЕРЕНЦИ ХЭБЭ

ТАСС

Дүтын Зүүн зүгтэхи арсалдаа тулалдаа гуримшуулха талаар болохоёо байhан эбэй конференцидэ гол түлэб зорюулагдаhан пресс-конференци дээрэ США-гай гүрэнэй секретарь Г. Киссинджер үгэ хэлээ.

Иимэ конференци декабриин 18-да Женевэдэ боложо шадаха гэжэ бидэнэр тоолонобди гээд Г. Киссинджер мэдүүлээ. Аюулгүйн Соведэй 1967 оной ноябриин 22-ой резолюциин үндэhөөр юрэнхы гуримшуулга хэхэ асуудал энэ конференциин зүбшэн хэлсэхэ асуудалнууд соо оролсохо гээд тэрэ хэлээ. США хадаа арсалдаа тулалдаанда хабаададаг оронуудтай, тэрэшэлэн Советскэ Союзтай, ООН-ой генеральна секретарьтай холбоотойгоор ябуулга хэнэ гээд гүрэнэй секретарь хэлээ.

Конференцидэ бэлдэлгэдэ Советскэ Союз таатай зохид үүргэ дүүргэнэ гэжэ бидэнэр тоолонобди гээд Г. Киссинджер мэдүүлээ.

Дүтын Зүүн зүгтэ эб найрамдал хангаха найруулганuудые үгэлгэдэ Советскэ Союз ба Холбоото Штадууд суг хамтадаа хабаадажа шадаха гү гэhэн асуудалда харюусахадаа, Г. Киссинджер иигэжэ хэлээ. Ёhотойл ехэ найдуулга үгэхэ тухай асуудал хаража үзэхэ, тус тустаа, хамтадаа найдуулга үгэхэ арга боломжые зүбшэн хэлсэхээр, энээн тушаа бусад талануудай hанамжые шэнжэлжэ үзэхөөр США бэлэн байна.

101-дэхи километртэ Египет-Израилиин уулзалга үнгэргэлгэдэ бэрхэшээлэй тохёолдоhон тушаа гэмшэжэ байhанаа гүрэнэй секретарь элирхэйлээ. Эдэ бэрхэшээлнүүд Женевэдэ конференци зарлалгада hаад тохёолдуулхагүй гэжэ найданаб гээд тэрэ хэлээ.

НАТО-гой талаар ханинартайгаа США-гай харилсаанууд тухай тоггтоходоо, тэдэнэй хоорондо хэдэ хэдэн «горитойхон арсалдаа алгасалдаанууд» гарадаг гээд Г. Киссинджер мэдэрhэн байна.

БРЮССЕЛЬ

БРЮССЕЛЬДЭХИ „АТЛАНТИИН НЕДЕЛИ“

ТАСС

НАТО-гой «Европодохи бүлэглэл» гэжэ нэрлэгдэhэн заседаняар «Атлантиин недели» эндэ нээгдэбэ.

Европо түбидэ шахардуу байдалай hуларжа, харилсаа холбооной hайжаржа байгаашье hаань, НАТО-дохи дайе хүсэhэн заримашуул шахардуу байдал тохёолдуулха, Советскэ Союзай ба бусад социалис оронуудай бэелүүлжэ байгаа гадаадын политикые буруугаар харуулхые оролдодог байна. НАТО-гой генеральна секретарь И. Лунс энэ заседанида хэлэhэн үгэдөө хамгаалтын хэрэгтэ бухы хүсэеэ [illegible]

НАТО-до хабатай 10 ороной — Англиин, ФРГ-гэй, Италиин, Даниин, Норвегиин, Грециин, Турциин, Бельгиин, Голландиин, Люксембургын оборонын министрнүүд «Европодохи бүлэглэлэй» хүдэлмэридэ хабаадана. Европодохи союзнигуудай «нэмэлтэ туhа» тухай США-гай эрилтые харада абажа, НАТО-гой сэрэгэй гаргашануудые хубаарилха асуудалнууд зүблэхэ зүйлдэ оруулагданхай. Баруун Европын оронуудhаа ехэ мүнгэ түлэнэбди гэжэ шалтаг барин, США иимэ эрилтэ табиhан байна.

«Европын гүрэнүүдэй хамгаалгые hайжаруулха программые» ямар бэелүүлгэдэжэ байhан министрнүүд хаража үзэхэ.

Тус программын үндэhөөр табан жэлэй турша соо НАТО-гой гэшүүн-оронуудай сэрэгэй гаргаша 2 миллиард доллароор ехэдхэгдэхэ юм. Элдэб түхэлэй зэбсэг хэрэгсэлнүүдые адлирхуу болгохо асуудалнуудта ехэ анхарал хандуулагдаха.

НАТО-гой өөрыгөө хамгаалгые түсэблэлгын комитет декабриин 8-да хүдэлмэреэ эхилбэ. НАТО-гой Соведэй сесси декабриин 10—11-дэ үнгэргэгдэжэ, «Атлантиин недели» дүүрэхэ байна.

США-гай ба Баруун Европын хоорондохи туйлай ехэ зүришэлдөөтэй болоод байhан үедэ «Атлантиин недели» үнгэрнэ.

ЛОНДОН

Эрид шиидэнги байhанаа мэдүүлнэ

ТАСС

Салин хүлhыень дээшэлүүлхын түлөө тэмсэлээ үргэлжэлүүлхээр эрид шиидэнги байhанаа мэдүүлhэн Урда Уэльсын гурба мянга гаран шахтер Кардиффа суглараба. Горнякуудай хэлэн демонстраци митингээр дүүрэбэ. Энээн дээрэ профсоюзай хүтэлбэрилэгшэ [illegible]

Социалис оронуудаар

«УНИТРЫН» ТАМГАТАЙ

ВАРШАВА. Элдэб түхэлэй электронно аппаратура хэлхеэ холбооной хэрэгсэлнүүд, радиоприёмнигууд, телевизорнүүд, магнитофонууд, элдэб янзын лаампанууд, полупроводнигууд, телестанцида хэрэглэгдэхэ түхеэрэлгэнүүд, хүгжэмэй автомадуud — эдэ бүгэдэ хэлхеэ холбооной хэрэгсэлнүүдэй промышленностиин ба электронно промышленностиин «Унитра» гэhэн нэгэдэмэл предприятинуудай гаргадаг продукциин зарим хубинь болоно.

Байгша ондо нэгэ миллион тухай радиоприёмник, 800 мянган телевизор, 750 кинескоп, 800 мянган телефон, 600 мянган проигрыватель, зуугаад мянган элдэб түхэлэй магнитофон бүтээгдэн гаргагдаха гэжэ нэгэдэлhээ ТАСС-ай корреспондентдэ мэдээсээ. Гэрэлтүүлгын 160 миллион лаампада нэгэдэлэй тамга табигдажа, эдэнэй гурбан хубинь Советскэ Союз эльгээгдэхэ.

ПОРП-ын VI съездын шиидхэбэринүүдэй үндэhөөр, ПНР-эй электронно промышленность хүгжөөлгэдэ гол анхарал хандуулагдаха. Мүнөө тэрэ 50 миллиард злотых сэнтэй продукци гаргана, 1975 ондо продукциин хэмжээн 66 миллиард злотых хүрэтэр ургаха байна.

МЕБЕЛЬ ОЛООР БҮТЭЭГДЭХЭ

БУХАРЕСТ. Румыниин модо болбосоруулдаг промышленность хурдан түргэнөөр хүгжэнэ. Байгша ондо 15 шэнэ фабрика болон үйлэдбэриин цех баригдажа, ашаглалгада тушаагдаха. Гэхэтэй хамта, мүнөө хүдэлжэ байhан предприяти үргэдхэгдэжэ, hэльбэн шэнэлэгдэхэ. Комэнештидэ, Себеша Сынниколац Мареда, Фокшаньда модоной зомhоолоор плитануудые үйлэдбэрилэн гаргаха фабрика, Тырговиштэ модо хюрөөдэдэг завод, Вернештидэ паркет хэдэг предприяти продукци үгэжэ эхилээ. Брашов, Клуж, Арад, Тимишоар, Дровета Турну-Северин хотонуудтахи мебельнэ фабрикануудай үйлэдбэриин хүсэ дээшэлүүлхэ ба технологическа түхеэрэлгыень hайжаруулха хүдэлмэри хэгдэжэ дүүргэгдээ.

Модо hайнаар хэрэглэлгэдэ гол анхарал хандуулагдадаг болонхой. 1950 ондо модоной 49 процентнь хэрэглэгдэдэг байгаа hаа, мүнөө 76 процентнь хэрэглэгдэнэ. Энэ түсэбтэ табан жэлдэ модо бэлэдхэлэй хэмжээн урдахи табан жэлтэй жэшэхэдэ, табан процентээр хорооhые hаань, харин модо болбосоруулдаг промышленностиин продукци 26 процентээр дээшэлүүлэгдэхэ. 1960 онтой сасуулхада, 1975 ондо мебель дархалалга 11 дахин үргэдхэгдэхэ байна.

ЛАС-ВИЛЬЯСТЭХИ ХУБИЛАЛТАНУУД

ГАВАНА. Лас-Вильяс провинци Кубын экономическа шухала районуудай нэгэн боложо байна. Эндэ мал ажал хүгжөөлгэдэ, барайгар ба овощ тарилгада ехэ анхарал хандуулагдана.

Гэбэшье сахарна промышленность хэр үгhаа хойшо провинциин экономикын гол шухала hалбари болодог юм. Саахарай заводууд түхеэрэлгэнүүдээ хубилгаhанай ашаар, табяад онуудайхида орходоо, мүнөө үдэр бүри 23 мянган тонноор ехэ түүхэй эд болбосоруулха аргатай болоо. Орон дотор үйлэдбэрилэгдэдэг саахарай гурбанай нэгэ хубиинь тус провинци үгэдэг юм.

Арадай засагай түрүүшын жэлнүүдтэ провинцида шэнэ промышленна предприятинуудые, далайн портнуудые, электростанцинуудые, үтэгжүүлгын заводуудые бариха хараа түсэб табигдаhан байгаа. Кубын экономикын шэнэ hалбаринууд химическэ ба машина бүтээлгын промышленность Ласвильястэ түргөөр хүгжөөгдэнэ.

ПРОФСОЮЗУУДАЙ ПУТЕВКОНУУДААР

ХАНОЙ. Ханойн профсоюзай эмхиин мэдэлэй амаралтын байшангууд ба санаторинууд ДРВ-гэй ниислэл хото шадархи «Баруун нуурай» үзэсхэлэн hайхан эрье дээрэ нэмжын харагдадаг. Вьетнамда жэлэй эгээл hайхан, хура бороогүй хуурай сагта эндэ хүн зон олон байдаг. Ниислэлэй олохон фабрика, заводуудhаа ажалай, социалис мүрысөөнэй түрүүшүүл эндэ амархаяа ерэдэг юм.

2.000 хүдэлмэришэн болон инженер профсоюзай путёвкоор эндэ амараа, бэеэ аргалуулаа. Амарагшад онгосо болон яхтаар нуур дээгүүр сэнгэхэ, загаhа бариха, спортын мүрысөөнүүдтэ хабаадаха.

Олон жэлдэ болоhон дайнай hүүлээр «Баруун нуурай» эрье дээрэхи амаралтын байшангууд, санаторинууд дахинаа түхэреэн жэл соо хүдэлхэ байна. Ханойн энэ амаралтын газарай бухы гэрнүүд заhабарилагдаа, hэргээн бодхоогдоо.

Ерэхэ жэлдэ ДРВ-гэй ниислэл хотын 15 мянган хүдэлмэришэн энэ амарха. Ханойн предприятинуудай хэдэн зуугаад хүдэлмэришэд профсоюзай путёвконуудаар абажа, республикын бусад курортно газарнуудта — Дошондо, Халонгдо амараха ошоно. (ТАСС).

САЯАНҺАА ВИТИМ ХҮРЭТЭР

Шэнэ барилганууд ашаглалгада оробо

ТАМАРАЛГЫН БАССЕЙН

Ажалай Улаан тугай ордента авиационно заводой спортсменүүд өөрын тамаралгын бассейнтэй боложо, баяр ёһололой оршон байдалда тэрэнээ толлобо. Заводой директор С. И. Исаев, завкомой түрүүлэгшэ М. И. Стариков, республикын Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи физкультура, спортын комитедэй түрүүлэгшэ Г. М. Сергеев болон ниитын олон түлөөлэгшэд үүдэ хүндэлэн татагдаһан улаан торгон лентэ сугларагшадай нэрьемэ альга ташалган доро хайшалаа.

...Амаршалгын хүгжэм иэагүү гоёор зэдэлжэ, уһаар дүүргэгдэһэн бассейнэй дэргэдэ команда командаараа суларһан спортсменүүд жэрылдэн зогсонхой. Гоё һайханаар баригдаһан бассейнэй хана, ёорынь шаажан мэтэ сагаан үнгэтэй кафеляар хушагдаһан дээрэһээ электрын гэрэл доро бүришье гоёор толорон харагдана.

— Хүндэтэ манай спортсменүүд, энэ үдэрһөө шэнэ бассейнтэй болобо гээшэт! Тиимэһээ спортдо шэнэ амжалта туйлажа, республика болон орон дотороо суурхуулжа ябахыетнай хүсэнэб, — гэжэ заводой директор С. И. Исаев бассейн нээхэдээ мэдүүлхэдэнь, эндэ сугларагшад нэрьемэ альга ташалгаар угтана.

Шуғам мэтэ сэхэ тамаралгын харгыгаар спортсменүүдинструкторнууд урилдажа, эндэ сугларагшадые баясуулба. Эдэнэр нюрган дээрэ, брасс, батерфляй гэдэг тамаралгаар урилдаа. Заводой конструктор Мизикын гэгшэ үндэр вышкэ дээрэһээ уһа руу хэдэн удаа гоё һайханаар һүрэжэ, олоной һайшаал, магтаалда хүртэнэ.

— Һаяар заводоймнай хүдэлмэришэд ГТО-гой шэнэ комплекс тушаалгаар бассейн соогоо тамарха. Тиихэдэнь лэ эрхим спортсменүүдһээ тамарагшадай өөрынгөө команда бүридхэхэ зорилготойбди. Мүн дүрбэдэхиһөө эхилээд ахалагша классуудай һурагшад хүүгэдэй секцидэ ерэжэ, бэеэ һорижо, мүрысөө үнгэргэжэ байха, — гэжэ бассейнэй директор Б. С. Ицкович хөөрэнэ.

Шэнэ бассейнтэй болоһон заводой хүдэлмэришэд барилгашадтаа баяр баясхалан хүргэн, ГТО-гой комплекс һаядаа тушаахаар бэеэ һорижо эхилэнхэй. Һаяар эндэ тамарагшадай мүрысөөн болохо. Шэнэ бассейнтэй болоһон авиационно заводой спортсменүүдтэ эрхим амжалта туйлажа, республикынгаа болон бусад область, хизаарнуудай тамарагшадтай хүсэ шадалаа туршан мүрысэжэ ябахыень хүсэе!

СПОРТЫН ЗАЛ

Уланай дунда һургуулида спортын шэнэ зал толлолгодо зорюулагдаһан баяр ёһололой үдэшэ болобо. Баргажан голдо спортын иимэ ехэ, һайхан зал түрүүшынхеэ баригдажа, спортсменүүдтэ бэлэглэгдэбэ.

Энэ байшан Уланай колхозой хүсөөр баригдаа. Һургуулиин спортсменүүдые шэнэ залтай болоһонтойнь дашарамдуулан амаршалхаяа, мүрысөө үнгэргэхөөр хүршэ һургуулинуудай спортсменүүд, багшанар ерэһэн байба. Тэдэнэй дунда Хурамхаанай, Баргажанай, Үрэгэй, Баян-Голой, Хилганын, Баргажанай адагай дунда һургуулинуудай спортсменүүдэй команданууд байлсаба.

...Спортсменүүд баяр ёһололой жагсаалда зогсобод. Уланай дунда һургуулиин директор В. Х. Лощинов спортын иимэ зал һургуулидаа бэлэглэһэн колхозой барилгашадта баярые хүргөөд, спортсменүүдтэ шэнэ амжалта туйлахыень хүсэбэ.

Удаань сугларагшадай нэрьемэ альга ташалган доро үнэтэ бэлэгүүд тус һургуулида барюулагдана. Уланай колхозой правлени барилдаанай ковёр, Хилганын колхоз дурасхаалай кубок, хүүгэдэй спортын һургуули штанг бэлэглэһэн байна.

Удаань волейболоор, баскетболоор нүхэр ёһоной уулзалга үнгэргэгдэжэ, спортын ордондо сугларагшадые ехээр һонирхуулба. Эрэшүүлэй дунда волейболоор үнгэргэгдэһэн мүрысөөндэ Хилганын суглуулагдамал команда бэрхээр наадажа түрүү һуури эзэлбэ. Хоёрдохи һууриие Баян-Голой команда эзэлбэ. Эхэнэрнүүдэй дунда Уланай, Хилганын, Баян-Голой команданууд түрүүшын гурбан һуури эзэлжэ гараһан байна.

Хойто үдэрынь баскетболоор үнгэргэгдэһэн нааданда Баргажанай дунда һургуулиин команда илалта туйлаа.

Спортын шэнэ залтай болоһон Уланай дунда һургуулиин һурагшад, багшанар ГТО-гой комплекс, СССР-эй, РСФСР-эй, Буряадай АССР-эй үбэлэй спартакиадануудта эдэбхи үүсхэлтэйгээр хабаадалсаха зорилготойгоор эдэ үдэрнүүдтэ һорижо, мүрысөө үнгэргэжэ эхилэнхэй.

Б. ЦЫРЕМПИЛОВ.

„АРШААН" ШЭНЭДХЭН ЗАҺАГДАНА

Ураалай, Сибириин болон Алас Дурна зүгэй арбаад мянга шахуу хүн зон Аршаан курортдо амаралтануудаа үнгэргэдэг. Оршон тойронхи гоё һайхан байгаали, сэбэр агаар, эм домто уһан хүнэй бэе элүүржүүлнэ. Аршаан курорт үргэдэн хүгжэжэ байнхай. СССР-эй Элүүрые хамгаалгын министерствын институдай проектээр табан зуугаад хүнэй амарха санатори баригдажа байна.

Москвагай «Геоминвод» гэжэ конторын Шэтын геологобэдэрэлгын парти Түнхэнэй аршаанай минеральна уһанай хэды шэнээн бииень шэнжэлэн үзэнэ.

Эндэ шэнэ худаг үрөмдэжэ, минеральна уһа амһартадаэюулхэ павильон баригдаа.

Эндэ зарим эмхи зургаанууд, тэрэ тоодо Буряадай АССР-эй Хүдөө ажахын министерство, Эрхүүгэй материально-техническэ хангалгын управлени, «Главвостоксибстрой», «Строймеханизацимн» управлени өөһэдынгөө хүдэлмэришэдэй амарха байшангуудые түхеэрнэ.

Түнхэнэй аршаанайхидал адляар шэнэ санаторинууд Горячинкэда, Ильинка тосхондо дүтэ оршодог Питателевскэ халуун уһатай газарта баригдана.

Д. ГАРМАЕВ.

ГЕРОЙ— УРАН ЗУРААША

Фашис дээрмэшэдые илаһаар түүхэтэ 30 жэлэй алдарта ойдо мүнөөнһөө Эхэ оромнай бэлдэжэ захалба. Жэшээлхэдэ, ДОСААФ-ай, профсоюзай, соёлой эмхи зургаануудтай, дайнай ветерануудтай суггаа комсомол совет арадай революционно, дайшалхы болон ажалай алдар солын газарнуудаар хэтдэдэг комсомолшууд, залуушуулай бүхэсоюзна аяншалгын 7-дохи шатые үнгэргэжэ эхилээ.

Тиихэдэ олохон уран зураашад энэ түүхэтэ ойдо зориулжа, шэнэ зохёолнуудтемэ суглуулжа захалаа. Буряадай АССР-эй искусствын габьяата ажал ябуулагша Советскэ Союзай Герой уран зурааша Г. Н. Москалев Дунай мүрэнии гаталха үеын болоһон ехэ байлдаан тухай шэнэ зурагайнгаа хэдэн вариант зохёобо. Имагтал Дунай мүрэнии гаталха үедэ ...зоригто баатаршалга гаргаһанайнгаа түлөө Г. Н. Москалев Советскэ Союзай Геройн нэрэ зэргэдэ хүртэһэн байгаа бшуу.

Уран зурааша пулемедэй взводой онгосоор Дунай мүрэнии гаталжа ябаһан үеые ...томо зохёолойнгоо түрүүшын вариантда харуулна. Иимэ взводуудай нэгые тэрэ өөрөө командалһан байха юм. ...ушар 1944 оной декабрьда болоһон. Тэрэ гэһээр гушан шахуу жэлэй үнгэрөөшье һаа Георгий Николаевич тон хүшэр хүндэ оршон байдалда этэргүй зориг харуулһан сэрэгшэ дэйнгээ шэг шарайе мүнхэ элихэнээр һанана.

О. ЦЫБИКОВ.

«ҺАЙН ДАА, УЛААН-ҮДЫНХИД!»

Скрипкэ дээрэ наададаг мэргэжэлтэдэй ансамбль түрүүшынхеэ Москвагай гүрэнэй академическэ Ехэ театрай дэргэдэ 1956 ондо эмхидхэгдэһэн түүхэтэй юм. Тиимэһээ иимэ ансамбль хадаа тон һаяыншье, һонирхолтойшье жанр болоно.

Оронoймнай ниислэл хотын филармониин дэргэдэ найман жэлэй саада тээ хоёрдохи иимэ ансамбль байгуулагдаһан. Энэ ансамблиин коллективтэй Улаан-Үдын ажалшад танилсаба.

Манда айлшаар ерэһэн скрипачуудай ансамблиин программада дэлхэйн элитэ ехэ композиторнуудай 50 гаран зохёол оруулагданхай.

Гадна тус коллективтэй оронoймнай мэдээжэ дуушад Галина Олейниченко, Элеонора Андреева, Тувагай дуушан Надежда Краснова гэгшэд ябалсадаг юм.

Харин мүнөө гастрольдонь эдэнэртэй Москвагай академическэ Ехэ театрай дуушан, республикын арадай артист Алексей Большаков ерэлсэбэ. Бэлигтэй дуушанай дуулаһан ари болон романснууд концертын ёһотойл шэмэглэл болон, сугларагшадта халуунаар угтагдана.

— Бидэнэр Улаан-Үдэдэ миил нэгэ хоног зогсобошье, ходо ерэжэ байдаг хүндэтэ айлшадынь шэнгеэр угтагдабди. Үдэрынь соёлой институтда, үдэшэниинь концертын зал соо уулзалга болоо. «Совет композиторнууд — ленинскэ шангай лауреадууд» гэһэн темээр студентнэртэ концерт харуулаабди.

Республикынтнай соёлой гуламтануудтай халта танилсагдаа. Оперо болон баледэй театрай репертуарые харахадаа, ямар харагшатай уулзаха байһанаа тухайлагдаа һэн.

Эндэ тон һайнаар угталга манай залуу коллективые нилээд урмашуулна. Һайн даа, улаан-үдынхид, — гэжэ тус ансамблиин хүтэлбэрилэгшэ Михаил Пархомовский хөөрэнэ.

В. ТОКТОХОЕВА.

СЭДЬХЭЛЭЙ ШЭМЭГ— ХҮГЖЭМ

ПЕТРОПАВЛОВКА. («Буряад үнэн» газетын штатнабэшэ корреспондент А. Елисеев). Аймагай түб тосхоной соёлой байшангай дэргэдэ байгуулагдаһан арадай университедэй ээлжээтэ хэшээл үнгэргэгдөө. «Хүгжэм ойлгожо һураха» гэһэн темэдэ энэ хэшээл зорюулагдаба. Хүүгэдэй хүгжэмэй һургуулиин директор Г. П. Кучинская һонирхолтой лекци уншаба. Сугларагшад Чайковскиин, Глинкын болон бусад классигуудай хүгжэмтэ зохёолнуудые шагнаһан, документальна фильм хараһан байна.

Университедэй бүхы курсын дүүрэтэр 9 хэшээл үнгэргэгдэхөөр хараалагдана. Тэрэнэй совет 10 хүнһөө бүридэнэ. Хүүгэдэй хүгжэмэй һургуулиин багша нютагай композитор К. Д. Раднаев тус соведые хүтэлбэрилдэг. Хэшээлнүүдэй программа зохёогдобо. Хөөрэлдөө, лекцинүүд үнгэргэгдэхэһөө гадна, номой болон пластинкануудай выставкэнүүд эмхидхэгдэжэ байха юм. Һара бүхэнэй һүүлшын пятницада хэшээлнүүд үнгэргэгдэхэ.

«Ажалшадые уран һайханай талаар хүмүүжүүлгэдэ хүгжэмэй үүргэ», «Хариин оронуудай классигуудай намтарһаа», «Буряадай композиторнуудай творчество» гэхэ мэтэ темэнүүдтэй һурагшад танилсаха юм.

Мүнөө хоёр хэшээл үнгэргэгдөөд байна. «Үхибүүдые интернациональна мэдэрэлтэй гээр хүмүүжүүлхэ» гэһэн лекци Петропавловкын дунда һургуулиин хари хэлэнэй багша Р. И. Тагаева уншаба. Врач В. С. Дашидоржиева «Багашуулай нюдэ яажа гамнахаб» гэһэн хөөрэлдөө үнгэргөө.

ТҮЛӨӨҺЭГҮЙ ПУТЁВКО

ЗАХААМИН. («Буряад үнэн» газетын штатнабэшэ корреспондент Ш. Бакшеев). Зэдын вольфрам-молибденэй комбинадай бүлэг хүдэлмэришэд, алба хаагшад Эхэ орон соогуураа аяншалхаар нютагһаа мордобо. Жэлэйнгээ түсэб һара хахадаар, хоёр һараар уридшалан дүүргэһэнэйнь түлөө профком тэдэниие түлөөһэгүй путевкоор шагнаһан байгаа.

Тус комбинадай туһалбариин ажахын Михайловкын отделениие эрхилэгшэ М. И. Москвитин тэдэнэрэй дунда ябалсана. Тэрэнэй даадаг отделени хартаабха, куузику, капуста болон үбһэнэй баян ургаса хуряажа абаһан байна. Жэшээлхэдэ, М. И. Москвитинай сэхэ хабаадалгатайгаар Сээжэ голой Сонхой нютагай нуга сабшаланда минеральна үтэгжүүлгэ ехээр оруулагдажа, гектарай 19 центнер үбһэн хуряагдаа. Анхандаа эндэһээ гектарай 8—9 центнер ургаса абтадаг байһан. Тиихэдэ аймагай ажахынуудай дунда зэргээр гектар бүриһөө 8,2 центнер зеленко хуряажа абаһан байгаа һаа, эндэхи хүдэлмэришэд гектарай 40—50 центнер зеленко ургуулаа. Тэдэнэр нёдондо жэлдэ гектар бүриһөө 160 центнер хартаабха хуряаһан байбал, энэ жэлэй намар гектарай 350 центнер хартаабха малтажа абаһан байха юм.

Энэ комбинадай шанаржуулгын фабрикын электрослесарь А. М. Балалаев, авто-ажахын слесарь А. А. Переушин, Холтоһоной рудинигай слесарь Г. А. Трофимов, ниитын хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадалсадаг кассирша В. М. Таирская болон хамта 20 гаран хүн түлөөһэгүй путевкоор холын аяншалгада мордобо.

ЦИПА ГОЛ ДЭЭРЭ

Баунтын аймагай сагай уларил шэнжэлдэг обсерваториин олон постнуудай нэгэн Урда-Муйска хадануудай наада захада оршодог юм. Хадын түргэн урасхалтай Дээдэ-Ципа голой эрьедэхи багахан модон гэр соо, уһанай ехэ, оага болоһые хэмжэдэг оньһон түхеэрэлгэ табигданхай. Табан жэлэй туршада Карафтит тосхоной Эдуард Санданов энэ постдо хүдэлнэ. Баунт нуурай эрьедэ оршодог гэрһээ хүдэлдэг газартаа тэрэ арбаад модо ябагаар ябажа хүрэдэг юм. Үбэлэй сагта Дээдэ Ципа голой хоёр метр тухай зузаан мүльһэ сооложо, уһанай урадхалай түргые хэмжэдэг «гидрометвертушка» гэжэ прибор табидаг юм. Эрьелдэжэ байдаг далихануудтай цилиндрэй нэгэ секунда соо эрьелдэһэн тоогоорнь уһанай урадхалай түргэн элирүүлэгдэнэ.

Эдуард Санданов түсхай шугамаар саһанай зузааниие хэмжэнэ. Эндэхи байгаалиин уларил шэнжэлдэг станциин аппаратурануудай хэр зүбөөр хүдэлдэгые шалгаха ажал мүн лэ тэрэнэй уялга болоно. Һаянай Баунтын аймагай тала дайдаар шэнжэлгын шэнэ станцинууд табигдана. Эдэнэй дунда атомай хүсөөр хүдэлдэг станцинууд бии. Тиимэһэ хэдэн арбаад жэлдэ ямаршье батарей, аккумулятор хэрэглэнгүй агаарай хүйтэн дулааниие, һалхинай хүсэ болон шэг зүгыень харуулан байдаг автомат приборнууд ашаглагдаха аргатай болоо. Эдуард Сандановай Багдарин эльгээһэн тобшололнууд Зүүн Сибириин сагай уларил шэнжэлхэ хэрэгтэ нилээд ехэ туһа нэмэри оруулна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Эдуард Санданов ажалдаа.

О. БЕРЕЗКОВ,
авторай зураг.

ТҮРҮҮШЫН ХОЁР ҮДЭР...

Шатараар городой болон «Труд» бүлгэмэй түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөн Улаан-Үдын спортын ордон соо эхилбэ. Тус нааданда Улаан-Үдын 36 шатаршад хабаадалсана. Эдэнэй дунда «Труд» ба Буряадай республикын чемпион, спортын мастерта кандидат Валерий Залкинд, Владимир Агафонов гэгшэд бии.

Мүрысөөндэ «Труд», «Спартак», пионернүүдэй байшангай болон авиазаводой шатаршад хабаадалсана. Мүнөө түрүүшын хоёр уулзалга үнгэргэгдөөд байна.

Пионернүүдэй байшангай шатаршад эндэ шадамар бэрхээр наадажа ябана. Хоёр нааданай удаа Будажап Занданов (пионернүүдэй байшан) хоёр очкотой түрүүлжэ эхилбэ. Тэрэ республикын экс-чемпион, багшанарай институдай студент Митыпов, авиазаводой Заниев гэгшэдые шүүһэн байна. «Труд» бүлгэмэй Маракаев Байков хоёр мүн лэ түрүү ябана.

Пионер Африкан Андреев һайн бэлэдхэлтэй байһанаа харуулба. Тэрэ үнинэй шатаршан Цыдыповые илаад, шатаршан Залкиндтай тэнсэһэн байна. Мүн пионер Паша Кликунов Батуевые илаад, локомотив вагон-заһабарилгын заводой Хангаловтай тэнсээ. Бусад шатаршад Саша Матвеев (пионерэй байшан), Хангалов, Залкинд, Трутова («Буревестник») гэгшэд тус тустаа нэгэ хахад очкотой болонхой. Шанга тулалдаан үргэлжэлһөөр.

В. МАМИЛОВ.

ТОБШОХОНООР...

Орлигой дунда һургуулиин 10-дахи «Б» классай һурагшад «Коммунизм» колхоздо айлшалба. Тэдэнэр санаар ябажа, Балагта тосхоной механизатор, малшадта хүрэһэн байна. Эдиршүүл малшадай үмэнэ концерт наада табяа. Тэдэнэрэй ород, буряад арадуудай дуунуудые ханхинаса дууладахада, хатар таанса хүнгэн солбоноор гүйсэдхэхэдэ сугларагшад альга ташалгаар угтаа. Багша Д. С. Шагдуровай хүтэлбэрилдэг арбадахи классай 28 һурагшад энэ аяншалгада хабаадалсаа.

В. ГАЛСАНОВ.
Аха.

***

«Мир» колхозой Доодо-Бургалтай тосхоной клубта хүн зон олоороо сугларaa. Советскэ Союзай Герой нүхэр Морозов уласхоорондын байдал тухай эндэ лекци уншаба. Тэрэ сугларагшадай һонирхоһон олон тоото асуудалнуудта тобшо һонор харюунуудые үгөө.

Д. БАДМАЕВ
Зэдэ.

ГАНЗАГА ДҮҮРЭН ОЛЗОТОЙ

Хурамхаанай штатна 19 ангуушад, агнаха дуратай 100 хүн октябриин һүүл багта ой тайгада отог байра түхеэржэ, агнууриая эхилһэн юм. Мүноо 5000 ондатрын, 200-аад хэрмэнэй, хэдэн булганай арһан тушаагдаба.

Аха дүү Юрий, Анатолий Ларионовтон энэ жэлдэ баян олзотой. Тэдэнэр 1200 ондатра, 40 гаран хэрмэ барна. Тиихэдэ пенсионер Д. Е. Михайлов ондатрын 2400 арһа тушаагаа. Ангуушад П. С. Липин, А. А. Красинский, А. Ф. Козулин гэгшэд ганзага дүүрэн олзотой отоггоо бусажа ерэнэ.

Агнууриин хаһын эхилхын урда тээ бэлэдхэлэй хүдэлмэри үнгэргэгдөө һэн. Егерь А. А. Воронов ангуушадтай хөөрэлдөө үнгэргэһэн, агнуури хэһэн участок шэнжэлэгдэһэн, ангуушадай байха отог заһаһан рилагдаһан байха юм. Дүй дүршэлтэй ангуушад залуу шуулые һургаһан байна. Жэшээлхэдэ, Красинский Трофимовые, Казанцев Медведьевые һургаа.

Хурамхаанай ангуушад энэ жэлдэ 12 мянган түхэриг ангай арһа тушаахаар хэлэн баталаа. Түрүүшын олзо бодожо үзэхэдэ, тэдэнэрэй хэлэһэн үгэеэ хэрэг дээрэ бэелүүлхэ байһандань этигэмээр.

... МАЛЫГИН.
Хурамхаан.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда. «Малшадта — үдэр бүриин анхарал» — түрүү бэшэг. «Республикымнай нэгэ үдэр» — суглуулбари. «Ходоодоо жагсаалдаа» — Р. Балдановай корреспонденци. Түрэл орондомнай.

Хоёрдохи хуудаһанда. «Эмхидхэгшэ» — Ю. Корниной корреспонденци. «Зэмээ элирүүлэгдэбэ» — корреспонденци.

Гурбадахи хуудаһанда. «Багульник» — литературна хуудаһан.

Дүрбэдэхи хуудаһанда. Нютаг нютагай һонин. Хилын саана.

СЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

«Орбита» харуулна:

13.05 — Һүүлэй һонин. 13.10 — **Үнгэтэ телевидени.** Һурагшадта «Будильнигай» программа харуулагдаха. 13.40 — «Советскэ Союзда алба хэнэб!». 14.10 — Һурагшадта — «Ребята с нашего двора» — гэһэн олон серитэй телевизионно зүжэг. Дүрбэдэхи ушар 15.00 — **Үнгэтэ телевидени.** «Киноаяншалагшадай клуб». 16.00 — 16.10 — Забһарлалга. 16.10 — «Элүүр энхэ байлга» гэжэ программын почто. 16.40 — Николаев хотын судна барилгашадай Соёлой байшангай арадай хатарай ансамблиин концерт. 17.00— Уласхоорондын һонин. 17.30 — «Разрешите взлёт» — уран һайханай фильм. 19.00 — «Время» — мэдээсэлэй программа. 19.30 — Спортын программа.

Улаан-Үдэ харуулна:

20.30 — «Һүүлшын хэрэм» — уран һайханай фильм.

«Орбита» харуулна:

22.00 — **Үнгэтэ телевидени.** «Һара дээрэхи мүр» — эрдэм дэлгэрүүлхэ фильм түрүүшынхеэ харуулагдаха. 22.10 — **Үнгэтэ телевидени.** Кино болгогдоһон уран зохёол. «Эхэ» — уран һайханай фильм. 23.50—24.00 — Забһарлалга. 24.00 «Время» — мэдээсэлэй программа.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Улаан-Үдэ харуулна:

16.15 — «Преждевременный человек» — уран һайханай фильм. 17.55 — Концерт.

ДЕКАБРИИН 10. ПОНЕДЕЛЬНИК

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Улаан-Үдэ харуулна:

19.00—Дамжуулгын программа. 19.05 — Телепанорама (буряадаар). 19.20 — Үхибүүдтэ мультфильмнүүд харуулагдаха. 19.50—В. Я. Брюсовэй түрэһөөр 100 жэлэй ойдо. 20.20 — СССР-эй Наукануудай академиин 250 жэлэй ойдо. «Далай ба океануудай минеральна нөөсэнүүд». 20.50 — «Уласхоорондын шэнжэлэл». 21.10 Телевизионно соносхолнууд. 21.15 — «Факел» М. Шатров. «Пржевальскийн морин» — городой ... нэрэй театрай табиһан зүжэг.

ҮБЭЛЭЙ ЭХИН ҺАРА

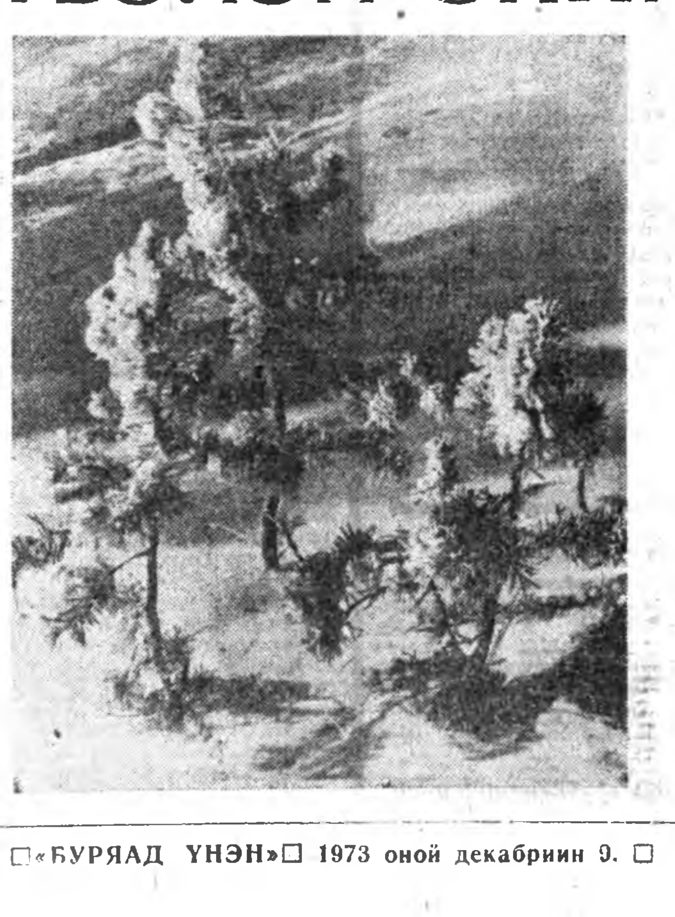

Байгал шадарай янгинама хүйтэниие мэдүүлһэн декабрь һара гараба. Үдэр ерэхэ бүри хүйтэн улам шангададаг, хүр саһан тогтодог, гол горхоной мүльһэн зузаардаг, Байгал далайн эрьеэр арья барья мүльһэн добонууд тогтодог. Далай зундаа суглуулһан дулаагаа декабрь соо амилан газаашань гаргадаг. Тиимэһээ эндэ бэшэ нютагуудайхида орходоо һураггүй дулаан уларил үзэгдэдэг. Һарын туршада агаарай дунда зэргын температура 10—16 градус хүйтэн болодог. Зарим жэлнүүдтэ үдэртөө 4—6 градусаар дулаараадшье абадаг байна.

Республикымнай олонхи нютагуудта декабрь соо агаарай дунда зэргын температура 18—23, Зэдэ голой эхиндэ, хойто зүгэй аймагуудта 25—30 градус хүйтэн болодог. Зарим жэлдэ хүйтэн 40 градуста хүрэдэг. Тала газарта 2—10 миллиметр саһан ородог. Байгал шадар, хада уулануудта хүр саһан гүнзэгыгөөр тогтодог.

Декабрьда үдэр богони боложо, үргэлжэлдэг. Тиихэдэ декабриин 21-дэ эгээн богони үдэр, эгээн ута һүни болодог. 22-то үбэлэй наранай тогтоһон үдэр гэжэ хөөрэлдэдэг, юуб гэхэдэ, саашадаа үдэр богони болохоёо болино бшуу.

Энэ жэлдэ үбэлнай ямар байхаб?

УРДА ЗҮГЭЙ АЙМАГУУДТА. Декабрьда агаарай дунда зэргын температура нормо соогоо байха (13—22 градус хүйтэн). Һарын 2—4-дэ, 16—18-да хүйтэржэ, һүниндөө 27—32, үдэртөө 20—25 градуста хүрэхөөр багсаагдана. Бэшэ үдэрнүүдтэ хүйтэн нэгэ бага бууража, һүниндөө 16—21, үдэртөө 10—15, тиихэдэ 7—9-дэ 5—10 градус хүйтэн болохо байна.

Һарын туршада дунда зэргээр 5—10 миллиметр саһан орохо (нормо соогоо, зарим нютагуудта нормоһоо бага).

Һарын ехэнхи үедэ үүлэ багатай байжа, саһан балай орохогүй. Хүйтэн тооһоор манарха. Декабриин тэн багта, гурбадахи арбан хоногой эсэстэ бүрхэг үдэрнүүд тогтожо, саһан орохо. Секундын 3—5 метр һалхин зүг бүхэнһөө үлеэхэ. Һарын тэнгээр, эсэс багта баруунхойто зүгһөө һалхин шангадажа, секундын 10—12 метр хүсэтэйгөөр шуурагалха.

БАРУУН УРДА ЗҮГЭЙ АЙМАГУУДТА. Һарын туршада агаарай дунда зэргын температура 15—12, уула хадануудта 24 градус хүйтэн болохоор хүлеэгдэнэ. Декабриин 3—6-да, 12—19-дэ, 24—29-дэ хүйтэржэ, һүниндөө 26—31, хадатай газарта 32—37, үдэртөө 21—26 градуста хүрэхэ байна. Бэшэ сагуудта һүниндөө 20—25, үдэртөө 12—17, һарын 7—11-нэй үдэрнүүдтэ 6—11 градус хүйтэн болохо.

Һара соо дунда зэргээр 1—5 миллиметр саһан орохо (нормоһоо бага). Олонхи үдэрнүүдтэ үүлэ багатай, сэлмэг сэлгеэн байха. Саһан балай орохогүй. Һарын эхиндэ гурбадахи декадын тэнгээр бүрхэжэ, зарим нютагуудта саһан бургаха. Гурбадахи арбан хоногто баруун-хойто зүгэй һалхин шангадажа, секундын 7—12 метр хүсэтэйгөөр үлеэхэ.

ХОЙТО ЗҮГЭЙ АЙМАГУУДТА. Эндэхи нютагуудта янгинама хүйтэн ээрхэжэ, агаарай температура дунда зэргээр 23—30 градуста хүрэхэ (нормо соогоо). Һарын олонхи үдэрнүүдтэ һүниндөө 30—35, үдэртөө 20—25 градус хүйтэн болохо байна. Тиихэдэ декабриин эхеэр, 8—10-да, 18—20-до янгинама хүйтэнэй ольһон буурaжа, һүниндөө 18—23, үдэртөө 12—17 градус хүйтэн болохо. Һарын 24—29-дэ гэнтэ хүйтэржэ, һүниндөө 37—42, үдэртөө 30—35 градуста хүрэхэ юм.

Декабриин эхеэр, хоёрдохи, гурбадахи декадын тэнгээр бүрхэг уларил тогтожо, заримдаа саһан орохо, баруун-хойто зүгһөө шанга һалхин буужа, секундын 7—12 метр хүсэтэйгөөр шуургалха. Бэшэ сагуудта багаһа үүлэтэйшэг байха, балай саһан орохогүй. Хүйтэн манаар тооһорхо.

БАЙГАЛ ШАДАР. Декабриин туршада далайн урда захаар агаарай температура дунда зэргээр 13—18, хойто захаарнь 25 градус хүйтэн болохо. Һарын 15—20-до эгээн ехээр хүйтэржэ, һүниндөө 18—23, үдэртөө 11—16 градус хүйтэн болохоор багсаагдана. Декабриин 5—11-дэ дулааржа, агаарай температура һүниндөө 6—11, үдэртөө 1—6 градуста хүрэхэ байна. Бэшэ сагуудта һүниндөө 12—17, үдэртөө 7—12 градус хүйтэн болохо.

Һара соо дунда зэргээр 5—10, хойто захаарнь 5—20, далайн дунда хубида 25—30 миллиметр саһан орохо.

Л. ГОНЧАРОВА,
сагай уларил шэнжэлдэг инженер.
П. ЯХНОВЕЦКИИН фото.

Редактор **Ц. Ц. ЦИБУДЕЕВ.**

□«БУРЯАД ҮНЭН»□ 1973 оной декабриин 9. □ 4-дэхи хуудаһан □ Типография управления по делам издательств, полиграфии и книжной торговли Совета Министров БурАССР □ Н-03710. Заказ № 0044